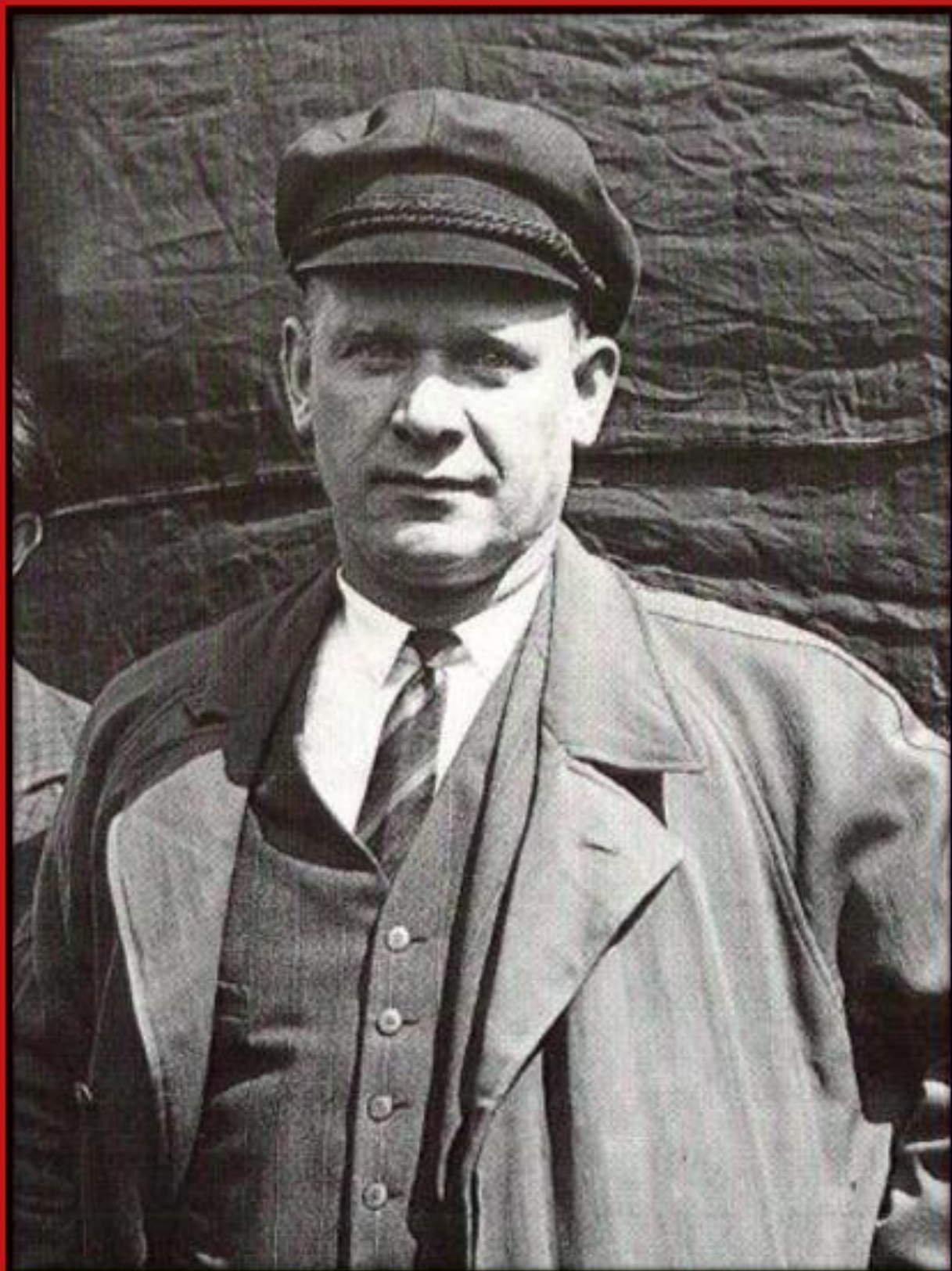
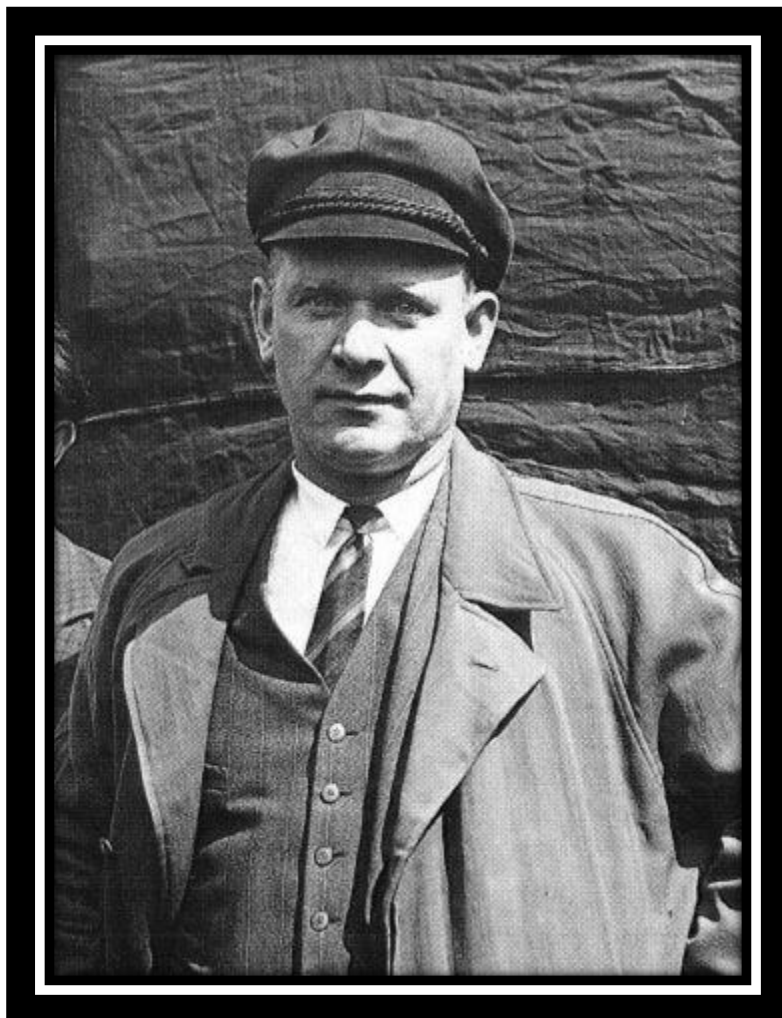

ERNSTAS TELMANAS

ERNSTAS TELMANAS

MARKSISTO BIBLIOTEKA

www.marksistobiblioteka.wordpress.com

el. paštas: spartakas2016@gmail.com

LEIDĖJŲ ŽODIS

1962 m. lietuviškai išėjusi, iš rusų kalbos versta brošiūra „Ernstas Telmanas“ – tai trumpa tarpukario metais Vokietijos Kompartijai vadovavusio revoliucionieriaus komunisto E. Telmano biografinė apybraiža. Tai - pasakojimas apie žmogų, iš paprasto darbininko tapusiu revoliucionieriumi profesionalu, ginkluotų sukilimų lyderiu, o galiausiai, ir savo šalies darbo žmonių kovos už socialinį ir nacionalinį išsivadavimą vadu. E. Telmano gyvenimo istorija – nuo gyvenimo Hamburgo darbininkų kvartaluose ir tarnybos Pirmojo pasaulinio karo tranšėjose, iki masinės marksistinės partijos sukūrimo ir sunkių išmėginimų fašistinės Vokietijos kalėjime. E. Telmano valios ir plieninės jo dvasios jėgos negalėjo palaužti nė ilgametis kalinimas, nė fiziniai ir psichologiniai kankinimai. Nepalūžo jis ir mirties akivaizdoje, likdamas nemirtingu kovingumo, žmoniškumo ir ištikimybės kilniems komunizmo idealams pavyzdžiu.

ERNSTAS TELMANAS

Ižanga

Milijonams žmonių plačiai žinomas išymaus Vokietijos ir tarptautinio darbininkų judėjimo veikėjo Ernsto Telmano vardas.

Neapsakomai dideli Ernsto Telmano nuopelnai savo šalies darbininkų klasei, viso pasaulio darbo žmonėms. Dėl to buvo ir yra labai jų mylimas ir gerbiamas vardas žmogaus, kuris išdidžiai nešė kilnų komunisto vardą, buvo talentingas Vokietijos Komunistų partijos ir Vokietijos darbininkų klasės vadovas, ištikimas tarybinės liaudies draugas, internacionalistas, nenuilstantis kovotojas prieš vokiškąjį ir tarptautinį imperializmą ir hitlerinį fašizmą.

Štai kodėl niekada nevysta gyvų gėlių vainikai toje vietoje, kur tragiškai žuvo Telmanas nuo fašistinių budelių rankų, buvusioje koncentracijos stovykloje Buchenvalde, netoli Veimaro, taip pat daugelyje atmintinų vietų Vokietijos Demokratinėje respublikoje. Štai dėl ko VDR, Tarybų Sąjungos ir kitų socialistinės stovyklos šalių darbo žmonės suteikia Telmano vardą stambiausioms pramonės įmonėms ir kolektyviniams ūkiams, vaikų organizacijoms ir įstaigoms.

Su tokia pat meile gerbia šviesų jo atminimą ir Vakarų Vokietijos darbo žmonės. Nepaisant to, kad policijos sekliai slankioja apie namą Terpenbachštrasėje Hamburge, kur kadaise gyveno Ernstas Telmanas, čia nuolatos ateina nepažįstamų žmonių ir padeda gyvų gėlių bukietus prie memorialinės lentos, kuri įrengta nepalaužiamo paprastų žmonių gynėjo garbei, populiariausio darbininkų klasės veikėjo, atidavusio savo gyvenimą už šviesią Vokietijos ateitį, garbei.

KOVOS KELIO PRADŽIA

Telmano jaunystė. Ernstas Telmanas gimė 1886 metų balandžio 16 dieną vieno iš aktyvių Hamburgo socialdemokratinės organizacijos veikėjų Johano Telmano šeimoje.

Jaunystę ir vaikystę Ernstas praleido Hamburge, stambiausiame uostamiestyje ir pramoniniame mieste Vokietijos šiaurės vakaruose. Visas sudėtingas ir savitas Hamburgo, nuo senų viduramžių laikų turėjęs „laisvojo miesto“ teises ir buvusio konservatyvia prekybine miesto respublika, gyvenimas pasižymėjo aršia klasių kova, kurią kovojo Hamburgo darbininkai prieš laivų savininkus, laivų statyklų savininkus, laivininkystės kompanijas, įmonininkus ir pirklius. Šioje kovoje augo darbininkų organizuotumas, didėjo jų klasinis

sąmoningumas. XIX amžiaus pabaigoje Hamburgas pasidarė stambus socialistinio darbininkų judėjimo Vokietijoje centras.

Kovingas ir vieningas Hamburgo uosto ir transporto darbininkų kolektyvas turėjo lemiamos įtakos jautraus išpūdziams ir trokštančio žinių jaunuolio — Ernsto Telmano — auklėjimui ir ugdymui.

Ypatingą reikšmę Ernsto gyvenime turėjo tas faktas, kad jis augo ir buvo auklėjamas įtakoje revoliucinių socialdemokratų, kurie rinkdavosi jo tėvo, laikiusio tuo metu nedidelę alinę, namuose. Čia, menkutėje „lokalėje“, savotiškame darbininkų klube, jie karštai svarstydavo svarbiausius politinio ir visuomeninio gyvenimo įvykius.

Johano Telmano aktyvus dalyvavimas partiniame ir profsajunginiame darbe atkreipė policijos dėmesį, sekė represijos. Telmano tėvas buvo įgrūstas į kalėjimą, o jo alinė uždaryta. Mažasis Ernstas, būdamas jaunu metų, jau patyrė didelį skurdą ir vargą. Tik savo politinių draugų padedamas, Johanas Telmanas vėliau, išėjęs iš kalėjimo, galėjo sutvarkyti šeimos gyvenimą: jis ėmė pardavinėti daržoves. Sis užsiėmimas pareikalavo iš visos šeimos, įskaitant ir Ernstą, neapsakomų pastangų ir įtempto darbo.

Eidamas keturioliktuosius metus, Ernstas jau buvo tikras savo tėvo pagalbininkas. Rytais ir vakarais berniukas dirbdavo, padėdamas tėvui, o dieną lankydavo mokyklos užsiėmimus ir buvo vienas geriausių mokinių mokykloje.

Norėdamas sūnui suteikti džiaugsmo, Johanas Telmanas nupirko jam muzikos instrumentą — citrą, apie kurią jaunystėje pats svajojo. Tačiau, tėvo nusiminimui, citra Ernsto nedomino. Kiekvieną laisvą minutę jis skirdavo knygų skaitymui ir gana dažnai, nepaisydamas nuovargio po sunkaus darbo (jis išnešiodavo pirkėjams daržoves), išsėdėdavo prie knygos lig išnakčių.

Baigus mokyklą, Ernstą kurį laiką vilioja mintis keliauti už vandenyno. Tuo metu daugelis Europos šalių darbininkų, žiauriai išnaudojami irkenčią nepaprastą nepriteklių, palikdavo savo tėvynę ir vykdavo į Ameriką, tuščiai vildamiesi rasti ten darbą ir pakenčiamas gyvenimo sąlygas. Ernstas Telmanas buvo įtrauktas į šį srautą. Įsitaisęs laive kūriko padėjėju, jis 1900 metų vasarą paliko gimtąjį miestą ir iškeliavo į Jungtines Amerikos Valstijas.

Tačiau Ernstas svečioje šalyje išbuvo neilgai. Karti samdinio dalia ir bedžiaugsmis darbas amerikiečio fermoje prie Niujorko jį apvylė, o meilė tėvynei, gimtajam miestui ir įprastai darbo aplinkai paskatino jį 1902 metais grįžti į Hamburgą. Tačiau rūsti gyvenimo mokykla Amerikoje nenuėjo jam veltui. Ernstas Telmanas pamatė kitą šalį ir pažino kitokius papročius, bet jis neišvydo kitokios socialinės sistemos. Amerikoje, taip pat kaip ir jo tėvynėje, vyravo ta pati darbo žmonių pavergimo ir išnaudojimo sistema.

Pirmieji politinės veiklos žingsniai. Grįžęs į tėvynę, Ernstas Telmanas kurį laiką dirba padieniu darbininku, baldų nešiotoju, vežiku, paskui tampa uosto krovėju.

Jau tada E. Telmanas įstoja į organizuoto darbininkų judėjimo gretas. 1902 metų gegužės 15 dieną E. Telmanas, kai jam buvo 16 metų, tampa socialdemokratų partijos nariu. Partinis darbas jį sudomina ir patraukia. Ernstas godžiai imasi skaityti ir studijuoti socialistinę literatūrą. Jo politinė veikla pasižymi tuo didžiu pakilimu, įkvėpimu ir aistringumu, kuriuos Telmanas perėmė iš Hamburgo darbininkų ir jų priešakinių žmonių — revoliucinių socialdemokratų.

1904 metais įstojęs į transportininkų profsąjungą, jis įsijungia į aktyvų profsąjunginį darbą.

Telmano įėjimas į politinės kovos areną sutapo su atsiradimu partijos eilėse kairiųjų socialdemokratų revoliucinio sparno, kuriam vadovavo Karlas Libknechtas, Roza Liuksemburg, Francas Meringas, Klara Cetkin ir kiti. Tuo metu kairieji socialdemokratai dar ryžtingai ir nuosekliai nekovojo prieš oportunistą. Bet jau pats kairiosios krypties partijoje atsiradimas buvo reikšmingas įvykis jos istorijoje. Vėliau bolševikų ir Rusijos pirmosios 1905 metų revoliucijos įtakoje kairieji Vokietijos socialdemokratijoje pereina į aktyvesnę kovą prieš oportunistinę vadovybę.

Hamburge kova prieš oportunistą įgavo ypač aštrią formą, nes vietiniai partiniai ir profsąjunginiai vadovai atvirai palaikė reformistus, o revoliucingai nusiteikusios Hamburgo darbininkų masės, kurioms vadovavo kairieji socialdemokratai, ryžtingiausiai pasisakė prieš lyderių oportunistą. Ernstas Telmanas buvo vienas iš aktyviųjų revoliucinio sparno atstovų.

Iš pradžių, įstojęs į profsąjungą, jis vykdavo nedidelius įpareigojimus, paskui dirbo sąjungos kasininku. Visus partinius ir profsąjunginius pavedimus Ernstas atlikdavo su pastoviu atsakingumo jausmu ir didele meile reikalui.

Ypač sėkmingai dirbo profsąjunginį darbą Telmanas jaunimo tarpe. 1904 metų pabaigoje jis suorganizavo transportininkų sąjungos jaunimo sekciją ir jai vadovavo. Per pirmuosius šešis mėnesius sąjungos jaunimo sekcijos narių padaugėjo nuo 300 iki 1800. 1905—1906 metais Ernstas Telmanas tapo pripažintas Elamburgo darbininkų jaunimo vadovas. Jis tvirtai gynė jo interesus kovoje prieš įmonininkus ir turėjo visišką jo pasitikėjimą.

Darbas profesinėje sąjungoje suvaidino didelį vaidmenį formuojantis Telmanui kaip vadovui. Studijuodamas profsąjungų veiklą ir struktūrą ir išiklausydamas į pasikalbėjimus ir ginčus, kuriuos vedavo turį didelį politinį patyrimą revoliuciniai socialdemokratai, Telmanas negalėjo nematyti, kad profsąjunginių biurokratų darbas neatitinka darbininkų poreikius ir tikslus, kad profsąjunginiai biurokratai vis labiau ritasi į susitaikėliškumo su įmonininkais kelią, į reformizmo kelią.

Būtinumas ryžtingai demaskuoti reformistus ir oportunistus primygtinai reikalavo, kad Ernstas Telmanas giliau studijuotų teorines, politines ir profsąjungines problemas.

Ypatingą vaidmenį čia suvaidino gilus „Komunistų partijos Manifesto“ studijavimas. Genialus mokslinio socializmo pradininkų kūrinys buvo jam, kaip ir kitiems revoliucionieriams, raktas pažinti objektyvius visuomenės vystymosi dėsningumus.

Sąlygos, kada Telmanas studijavo mokslinio socializmo teoriją, buvo ypatingai sunkios. Dieną jis turėdavo įtemptai dirbti, kad galėtų užsitikrinti egzistavimą. Daug laiko atimdavo ir profsąjunginis darbas, kurį jis paprastai atlikdavo vakarais. Negailėdamas nei jėgų, nei laiko, dirbo jis aiškinamąjį ir agitacinį darbą, organizuodamas transportininkus ekonominei kovai. Tik atkaklumas ir užsispyrimas, kas taip buvo būdinga Ernstui Telmanui, padėjo jam susidoroti su sunkumais, kurie kildavo įsisavinant žinias.

Laikui bėgant, Ernstas Telmanas pradėjo išsiskirti savo žiniomis, pasitikinčiai vedavo disputus su pagyvenusiais darbininkais.

Būdamas smalsus ir visuomeniškas, nuolat žvalus ir linksmas, Telmanas vis labiau ėmė išigyti darbininkų simpatijas. Dalyvaudamas savišvietos būreliuose ir sumaniai vadovaudamas jų darbui, Telmanas jau tuo laiku vienijo aplink save gana platų ratą vienminčių, kurie, sekdami jo pavyzdžiu, vis atviriau ir drąsiau pasisakydavo prieš oportunistus partijoje ir profsajunginius biurokratus, demaskuodavo juos.

„Pavojingas kareivis“. 1908 metais Telmanas buvo pašauktas į kaizerio armiją ir paskirtas į 9-ąją artilerijos pulką, kuris dislokavosi Kelne. Nuo to laiko jo politinė veikla ėgavo dar vieną svarbią kryptį. Praktiškai susidūręs su vadų savavaliavimu, apie kurį jis iki šiol žinojo tik iš kitų lūpų, Telmanas pasisako prieš žeminantį elgesį su kareiviais. Per trumpą laiką jis išigyja savo naujųjų draugų — kareivių— simpatijas. Jie irgi pradeda priešintis kareivinių vyresnybei.

Prieš „pavojingą kareivį“, koku Telmaną laikė vadovybė, taikomos įvairios represinės priemonės. Vėliau pradedama jį bausti taip dažnai, kad Telmanas daugiau sėdi daboklėje, negu dalyvauja karinėse pratybose.

„Pavojingu kareiviu“ Ernstas Telmanas lieka ir išėjęs iš jo nekenčiamų kareivinių. Grįžęs į Hamburgą, jis įstoja į antimilitaristinį būrelį, kuriam priklausė daugiausia socialdemokratai, tačiau buvo jame taip pat anarchistų ir sindikalistų. Šio būrelio nariai savo veikloje nesitenkino diskusijomis. Kas mėnuo jie stiprino praktinę propagandinę ir agitacinę veiklą.

Kartą Telmano iniciatyva būrelio nariai užmezgė ryšį su remontuojamo linijinio laivo „Kaizeris Karlas Didysis“ jūreiviais. Jau kitą dieną po pirmojo susitikimo linijiniame laive pasirodė revoliucinių antikarinių lapelių. Sis įvykis nugašdino kaizerinę valdančiąją kliką ir karinę jūrų vadovybę. Į imperatorinį karo laivą buvo atsiųsta ypatingoji komisija tirti „incidentui“ ir patraukti atsakomybėn „kaltininkus“. Nepaisant to, kad buvo tiriama labai kruopščiai, nebuvo gauta jokių rezultatų.

Socialdemokratijos lyderiai, sužinoję, kas įvyko, pasiskubino pranešti, kad jie su šiais veiksmais neturi nieko bendra. Pažangus vokiečių rašytojas V. Bredelis savo knygoje apie Ernstą Telmaną ryšium su tuo teisingai pastebi: „Jaunieji socialdemokratai iš antimilitaristinio būrelio turėjo laikytis „nelegalioje padėtyje“ ne tik policijos atžvilgiu, bet ir slėptis nuo savo pačių vadovybės.“

„Telmanas neparsiduoda!“ Kartu su veikla antimilitaristiniame ratelyje Telmanas su ankstesne energija įsijungia į profsajunginį darbą. Dabar jį jau pažįsta visa Hamburgo darbininkija. 1908 metais jis išrenkamas transporto darbininkų profsajungos Hamburgo komiteto nariu, o paskui, 1912 metais, ir ne kartą vėlesniu laikotarpiu jis siunčiamas atstovauti šiai sąjungai visos Vokietijos suvažiavimuose. Su jaunatvišku įkarščiu, kuris jungėsi su giliu gyvenimo ir transportininkų darbo sąlygų pažinimu, jis pasisako prieš profsajunginius biurokratus ir demaskuoja jų oportunistinę veiklą.

Dirbdamas profsajunginį darbą Hamburgo organizacijoje, Telmanas naudoja naujus metodus, iš principo skirtingus nuo sustabarėjusių organizacinių formų, kurias diegė reformistai („apmokamieji vakarai“, „rinkiminės grupės“ ir 1.1.). Naujieji metodai iš pagrindų skyrėsi tuo, kad profsajunginis darbas buvo atliekamas tiesiog gamyboje.

Kaip pavyzdys, puikiausiai patvirtinantis naujųjų darbo metodų pranašumą, buvo stambios Velšerio skalbimo įmonės Vandsbeke profsajunginės organizacijos

veikla. 1912 metais Telmanas šioje įmonėje dirbo baltinių išve- žiotu. Tuo pat metu jis čia vadovavo transportinukų ir komunalinių darbinukų sąjungos organizacijai. Jo pastangų dėka darbinukų, susiorganizavusių į profesinę sąjungą, mieste pasidarė daugiausia. Daug didesnis pa-lyginti su kitomis įmonėmis buvo čia ir darbo užmokestis.

Skalbyklos savininkas, stengdamasis pakeisti jam pavojingą profsąjunginio funkcionieriaus Telmano veiklos kryptį, pasiūlė jam vadovauti įmonės filialui Bergerdorfe ir pažadėjo didelę algą, tačiau kartu pareikalavo atsisakyti revoliucinės veiklos. Telmanas su pasipiktinimu atmetė fabriko šeimininko pasiūlymą, išdroždamas jam į akis: „Telmanas neparsiduoda!“ Atsakydamas į užgaulų Velšerio išpuolį, jis su dar didesne energija toliau dirbo politinį darbą šioje įmonėje.

Tuo metu Ernstas Telmanas vedė. Ištikima jo gyvenimo drauge tapo Roza Koch, kitos skalbyklos lygintoja, taip pat aktyviai dalyvavusi politiniame ir profsąjungų judėjime. Jaunavedžiams jau pirmaisiais bendro gyvenimo mėnesiais teko patirti rimtus sunkumus. Ernstas Telmanas už jo energingą profsąjunginę veiklą atleidžiamas iš įmonės ir įtraukiamas į juodąjį „kurstytojų“ sąrašą. Dvejus metus jis negali gauti jokio darbo ir visiškai ant savo kailio patiria sunkią bedarbio proletaro dalį.

Profsąjunginiai biurokratai ne tik nepadedą Telmanui grįžti į darbą, bet netgi nelaiko reikalinga slėpti savo piktdžiugiavimo dėl jo atleidimo. Tačiau Telmanas nekreipia dėmesio į piktas profsąjunginių bonzų intrigas. Kaip ir anksčiau, jis kviečia darbinukus žengti nesutaikinamos kovos su įmonininkais ir jų agentais profsąjunginiuose organuose keliu.

Didieji išbandymai. 1914 metų rugpjūčio 4 dieną prasidėjo pasaulinis karas. Jį pradėjo vokiškasis militarizmas, tačiau karas buvo imperialistinis, grobiamasis abiem, viena prieš kitą esančioms valstybių grupuotėms. Vokietijoje, kaip ir kitose šalyse, didžiulę pagalbą išnaudotojiškosioms klasėms suteikė dešinieji socialdemokratijos lyderiai, kurie stoji į atviro ir besąlygiško savo imperialistinių vyriausybių agresyvosios politikos rėmimo kelią. Karo paskelbimo dieną reichstago socialdemokratų frakcija vieningai nubalsavo už karinius kreditus.

1928 metais straipsnyje „Dešimt metų Komunistų partijai“ Telmanas rašė: „Klasiniai sąmoningų darbinukų socialistų masėms rugpjūčio 4 diena buvo baisus smūgis, skaudus nusivylimas. Tai, už ką jos kovojo, kuo tikėjo — partija ir socialistinis internacionalas, — daugiau nebeegzistavo.“

Telmano proletarinis užsigrūdinimas ir revoliucinis partiškumas padeda jam suvokti, kas įvyko, ir nusistatyti, kaip laikytis sudėtingoje prasidėjusio karo aplinkoje. Jis dar labiau sustiprina antimilitaristinį darbą. Su visa savo energingos ir veiklios prigimties jėga Telmanas užpuola socialšovinistus, demaskuodamas prieš mases jų atvirą perėjimą imperialistinės buržuazijos pusėn.

Kaip ir kiti antiimperialistai, jis semiasi naujų jėgų ir drąsos iš bebaimio iššūkio reakcijos ir šovinizmo jėgoms; iššūkis nuskambėjo Karlo Libknechto kalboje 1914 metų gruodžio 2 dieną. Libknechto atsisakymas balsuoti reichstage už naujus karinius kreditus atsiliepė kaip aidas, nė kiek ne menkesnis už mūsų dundesį. Jo ryžtingasis „ne“ karui dėl aktyvios revoliucinių internacionalistų — kairiųjų socialdemokratų veiklos žaibo greitumu paplito visoje šalyje. Jis prasiskverbė į frontą ir padarė pradžia naujai antimilitaristinio, antišovinistinio judėjimo bangai.

Hamburge šis judėjimas pasiekia tokia jėga, kad socialdemokratijos vadovybė buvo priversta sušaukti VSDP delegacinius susirinkimus. Telmanas ir jo vienminčiai šiuose susirinkimuose drąsiai demaskuoja socialdemokratijos lyderių išdavikiškumą ir ryžtingai reikalauja vykdyti tokia politiką, kuri atitiktų anksčiau priimtus nutarimus, nukreiptus prieš karą.

Du su puse metų apkasuose. 1914 metų pabaigoje Telmanas mobilizuojamas į armiją ir pasiunčiamas į frontą kaip artileristas. Tokiu būdu reakcija stengiasi atsikratyti įsitikinusio karo priešininko, turėjusio didelės įtakos darbininkų tarpe.

Tačiau ir naujose aplinkybėse Telmanas toliau drąsiai kovoja prieš karą. Dabar jis dirba kareivių-frontininkų tarpe. Didelį vaidmenį jo antimilitaristinėje veikloje atliko garsusis K. Libknechto lapelis — „Svarbiausias priešas savo pačių šalyje!“ Ši antraštė-šūkis apskriejo visą Vokietiją, jis buvo perduodamas iš lūpų į lūpas ir kaizerio armijoje.

Visų kariaujančiųjų šalių reakcinės jėgos abiejose fronto linijos pusėse ištūžusios užgriuvo šio lapelio skleidėjus ir propaguotojus. Žandarų persekiojimų banga palietė ir Telmaną. Policijos sekliams pasisekė suuosti, kad jis gauna opozicinės socialdemokratinės literatūros ir palaiko nuolatinį ryšį su Hamburgo socialdemokratijos revoliucine grupe. Tai dar labiau pablogino santykius su Telmanu jo vadų, kurie ir iki tol laikė jį esant įsitikinusį antiimperialistą. Dabar jie ėmė sekti tiesiog kiekvieną Telmano žingsnį, kamuodavo jį įvairiomis priekabėmis, areštuodavo ir, norėdami jį atsikratyti, išsiųsdavo į pačius pavojingiausius barus. Nepaisant to, kad Telmanas buvo du kartus sužeistas, du su puse metų nesutiko jo pagrįstai išleisti atostogų į tėvynę.

Rizikuodamas gyvybe, Telmanas toliau atkakliai dirbo politinį darbą tarp kareivių Vakarų fronte, gaudavo ir platindavo opozicinius laikraščius, nenutraukdavo ryšių su savo politiniais bičiuliais Hamburge. Kaip tik per juos nelegaliu būdu jis gaudavo revoliucinius leidinius, kuriuos slaptai, perduodami iš rankų į rankas, skaitydavo ne tik jo baterijos, bet ir gretimų dalinių kareiviai.

Tik 1917 metų vasarą Telmanui galiausiai pavyko gauti atostogų į tėvynę.

Revoliucijos artėjimas. Savo neilgas atostogas Telmanas panaudoja padėčiai gimtajame mieste ir kitose šalies vietose ištirti. Jis aktyviai dalyvauja įtemptame politiniame darbe, kurį dirbo revoliuciniai socialdemokratai Hamburge.

Tuo metu Vokietijos socialdemokratijos viduje kairieji buvo žymi jėga. Dar 1916 metais buvo sudaryta „Spartako“ grupė — kovinė revoliucinių internacionalistų organizacija, kuri sudarė Vokietijos socialdemokratijos kairįjį sparną. Tuo pačiu laiku iš atskilusios reichstago socialdemokratijos frakcijos dalies susidarė „Darbo sandraugos“ („Arbeitsgemeinshaft“) grupė, kuri išstojo su neaiškia, nenuoseklia ir pusiau pacifistine programa. 1917 metų balandžio mėnesį šios grupės pagrindu buvo sukurta Vokietijos Nepriklausoma socialdemokratų partija su centristais priešakyje. VNSDP sukūrimas vis tik turėjo svarbią reikšmę internacionalistų konsolidavimui socialdemokratijos viduje, ir Ernstas Telmanas atostogų metu įstoja į naujosios partijos eiles. Tuo pat laiku jis užmezga glaudų ryšį su „Spartako“ grupe, įėjusia į VNSDP, ir kartu su savo bendraminčiais dirba nuoseklų ir atkaklų darbą, nukreiptą prieš centristus, siekiant suartinti kairiuosius nepriklausomuosius su „Spartako“ grupe, kuriai vadovavo K. Libknechtas ir R. Liuksemburg.

Grįžęs į frontą, Telmanas toliau dar aktyviau veda antikarinę propagandą. Išnaudodamas kiekvieną patogią progą, minutes, kai nutraukiama ugnis, jis pasakoja kareiviams apie įvykius šalyje ir savo išpūdžius, patirtus neilgų atostogų metu. Giliai susijaudinę klauso kareiviai jo pasakojimo apie didvyrišką Rusijos proletariato kovą prieš karą. Įsitikinimo jėga ir tikėjimas revoliucinių jėgų pergale, kuriais buvo persunkti Telmano pasakojimai, tiek yra dideli, kad daugelis kareivių, kurie klausėsi šių pasikalbėjimų, patys tampa aktyviais antikarinio judėjimo veikėjais.

1917 metų spalio mėnesį Rusijoje įvyko socialistinė revoliucija. Nubloškusi buržuazijos ir dvarininkų valdžią, ji padarė pradžią visiškam darbo žmonių išsivadavimui iš išnaudojimo jungo, iš klasinės, nacionalinės ir rasinės priespaudos. Vokietijos revoliucionieriams, kaip ir viso pasaulio revoliucionieriams, pergalingoji proletarinė revoliucija reiškė visos jų veiklos posūkio punktą. Ji praktiškai parodė jiems tą kelią, kuriuo žengiant galima pasiekti pergalę.

Didžioji Spalio socialistinė revoliucija ir pirmosios Tarybų respublikos priemonės turėjo didžiulės revoliucionizuojančios įtakos kapitalistinių šalių darbo žmonėms. Vokietijoje, 1917 metų pabaigos ir 1918 metų pradžios revoliucinės krizės aplinkoje, įvykių, vykusių Rusijoje, įtaka buvo ypač žymi. Fronte ji padėjo vokiečių kareiviams suskilti, užnugaryje — toliau vystyti darbo žmonių kovą prieš išnaudotojus, skurdą ir badą. Ernstas Telmanas ir jo bendraminčiai iš kairiųjų nepriklausomųjų tarpo, kaip ir spartakiečiai, su didžiuliu džiaugsmu sveikino Spalio revoliuciją ir iškart pasidarė liepsningais jos propaguotojais.

1918 metų rudenį Telmanas, dar kartą gavęs atostogų, galėjo apsilankyti karo metu Hamburge. Viskas, ką jis ten pamatė, rodė, kad stiprėja revoliucinė situacija. Niekuomet anksčiau transportininkų streikai nėra buvę tokie atkaklūs. Dar niekada karo metu nebuvo tokios gausios demonstracijos. Hamburgo darbininkų kvartaluose nuolat kildavo badaujančių žmonių maištai. Hamburgo, kaip ir kitų Vokietijos miestų, darbo žmonės vis ryžtingiau pasisakydavo prieš karą ir prieš subankrutavusią reakcinę valdančiosios kaizerinės klikos politiką. Besiplečiančio liaudies judėjimo priešakyje buvo spartakiečiai. „Per ketverius su puse karo metų, — vėliau rašė Ernstas Telmanas, — nedidelis būrys, vadovaujamas K- Libknechto, R. Liuksemburg, L. Jogiheso ir F. Meringo, vienas visoje Vokietijoje, aukštai laikė socializmo vėliava, revoliucinės klasių kovos vėliavą ir be paliovos masių tarpe kovojo už proletarinę revoliuciją, už revoliucinį imperialistinio karo užbaigimą.“

Augančio revoliucinio judėjimo šalyje ir artėjančios karo katastrofos dėl stambių karinių nesėkmių ketvirtaisiais karo metais sąlygomis kaizerinė klika dar labiau sustiprino antimilitaristų ir revoliucinių internacionalistų persekiojimą. Tuo laikotarpiu buvo sugrusti į kalėjimus nauji šimtai ir tūkstančiai revoliucionierių, jų tarpe populiarūs liaudyje Vokietijos darbininkų klasės vadai — K. Libknechtas, R. Liuksemburg, F. Meringas, K. Cetkin.

Tačiau represijos jau negalėjo užkirsti kelią nesulaikomai artėjančiai revoliucijai. Tiesa apie imperialistinį karą ir jo kaltininkus, apie karo pralaimėjimą vis giliau skverbėsi į liaudies mases. Prie to labai daug savo aktyvia veikla prisidėjo spartakiečiai ir kairieji nepriklausomieji, kurių vienas iš vadovų buvo Telmanas.

Vis platesni Vokietijos darbininkų klasės sluoksniai reikalavo nutraukti karą, nuversti monarchiją ir visą nekenčiamąjį kaizerinį režimą, likviduoti ekonominį ir

politinių monopolininkų ir junkerių viešpatavimą, išnaikinti feodalizmo atgyvenas ir nuosekliai demokratinti šalį. Labai populiarūs masėse buvo spartakiečių iškelti šūkiškai įkurti Darbininkų ir kareivių deputatų Tarybų valdžią ir nedelsiant paskelbti sąjungą su Tarybų Rusija.

Bendrai padėčiai Vokietijoje tuo laikotarpiu buvo būdinga tai, kad sparčiai brendo objektyvios prielaidos proletarinei revoliucijai laimėti.

REVOLIUCINIŲ KOVŲ ŽAIZDRE

Lapkričio revoliucija. Revoliucija Vokietijoje prasidėjo karinio jūrų laivyno jūreivių išstojimu Kilyje 1918 metų lapkričio 3 dieną. Prie sukilusių jūreivių bematant prisijungė kareivių igulos šiaurėje ir prisidėjo Kilio, Flensburgo, Neimiunsterio ir Hamburgo darbininkai. Beveik tuo pačiu metu sukilo prieš beprasmišką karo tęsimą darbininkai ir kareiviai priešingoje šalies pusėje — Miunchene. Po to prasidėjo perversmai daugelyje Vokietijos vietų. Lapkričio 9 dieną kilo revoliucija ir Vokietijos sostinėje — Berlyne. Kaizeris Vilhelmas II pabėgo iš šalies. Visur kūrėsi Darbininkų ir kareivių deputatų tarybos.

Hamburge dar lapkričio 5 dieną uosto ir laivų statyklų darbininkai nutraukė darbą ir nužygiavo į miesto centrą. Prie jų prisidėjo daug atostogaujančių kareivių, karo prievolinkų darbininkų ir sužeistųjų. Demonstrantų tarpe buvo ir Ernstas Telmanas. Jo bebaimiškumas, mokėjimas telkti žmones, greit įvertinti padėtį ir priimti nedvejojant teisingą sprendimą padarė jį vienu iš užėmusių gatves darbininkų vadovų.

Policija ir karinė valdžia mėgino bauginti darbininkus, bet grasinimai jau nebeveikė. Užėmę rotušę, sukilėliai nuvertė laivų savininkų, bankininkų ir stambių pramonininkų valdžią ir, nieko nelaukdami, pradėjo kurti Tarybų valdžią. „Judėjimas, ypač Hamburge, — rašė E. Telmanas 1928 metais dešimtų Lapkričio revoliucijos metinių proga, — iš pirmų dienų buvo atvirai proletarinio pobūdžio. Laivų statybos darbininkų masės broliavosi su kareiviais ir jūreiviais ir sukūrė revoliucinę Hamburgo Darbininkų ir kareivių deputatų tarybą.“ Į Hamburgo Darbininkų ir kareivių deputatų tarybą buvo išrinktas ir Ernstas Telmanas.

Mirtinai išgąsdintos įvykių eigos išnaudotojų klasės dėjo dabar visas viltis į Vokietijos socialdemokratijos lyderius. Užėmę Tarybose daugumą, dešinieji socialdemokratų ir nepriklausomųjų lyderiai pradėjo vesti išdavikišką politiką. Ebertas, Seidemanas, Noskė ir kiti socialdemokratijos lyderiai, stoję į valdžią Berlyne, panaudojo savo įtaką masėms ne revoliucijai vystyti, o tam, kad faktiškai išlaikytų valdžią buržuazijos rankose. Dėl socialdemokratijos lyderių kaltės Lapkričio revoliucija Vokietijoje ne tik neperžengė buržuazinio perversmo ribų, bet ir neišsprendė daugelio pribrendusių demokratinių uždavinių, nepanaikino junkerinės žemvaldytės, neįveikė feodalinio susiskaldymo; kariniai nusikaltėliai nebuvo nubausti. Dešiniųjų socialdemokratų rankomis monopolistinė buržuazija ir junkerija ruošė kruviną susidorojimą su revoliucionieriais.

Hamburgo socialdemokratijos lyderiai elgėsi lygiai taip pat. Jų išdavikiškų veiksmų išdavijoje Hamburgo Taryba tuoj netenka savo -revoliucinio turinio ir faktiškai ištirpsta buržuaziniame aparate. Hamburgo buržuazija gudriai ir

apsukriai vykdo savo klasinę liniją. Stambūs komersantai, laivų savininkai, įmonininkai ir žemvaldžiai, dėdamiesi „demokratais“ ir nešykštėdami pažadų, tikisi perlaukti revoliucinių audrų laikotarpį, kad vėliau, pirmai patogiai progai pasitaikius, vėl galėtų susigražinti pilnavaldžių miesto šeiminkų padėtį.

Ernstas Telmanas, grįžęs kuriam laikui iš atostogų į pulką, susitaria su draugų-frontininkų grupe ir kartu su jais palieka frontą, kad galėtų aktyviai dalyvauti besivystančiuose revoliuciniuose mūšiuose tėvynėje. Lapkričio 12 dieną jis vėl Hamburge ir, būdamas jau miesto darbo žmonėms žinomas kaip drąsus ir nuoseklus revoliucionierius, tampa vienas iš žymiausių ir autoritetingiausių masių organizatorių.

Su nepalaužiama energija jis įsijungia į aiškinamąjį darbą darbininkų — socialdemokratų ir nepriklausomųjų tarpe, pasisako daugybėje susirinkimų, aktyviai dalyvauja platinant revoliucinius lapelius. Remdamasis bendraminčių grupe, Telmanas drąsiai ir atkakliai kovoja prieš oportunistinę vadovybę socialdemokratų ir nepriklausomoje socialdemokratų partijose.

Revoliucinės proletariato partijos sukūrimas. Tuo metu K- Libknechto, R. Liuksemburg, F. Meringo, K. Cetkin, J. Marchlevskio, L. Jogiheso ir V. Piko vadovaujami spartakiečiai, kovodami prieš beprincipišką vadovavimo politiką nepriklausomųjų, kurie dalyvavo Eberto—Seidemano vyriausybėje ir kurie buvo jos kontrrevoliucinės veiklos bendrininkai, 1918 metų lapkričio 11 dieną priima nutarimą pertvarkyti „Spartako“ grupę į platesnę revoliucinę organizaciją — „Spartako Sąjungą“. Kurį laiką „Spartako Sąjunga“ dar buvo VNSDP sudėtyje, bet niekšiška nepriklausomųjų lyderių laikysena tolesnėje Lapkričio revoliucijos eigoje spartakiečius galutinai įtikina, kad būtina reikia sukurti savarankišką revoliucinę Vokietijos darbininkų klasės partiją. Taip buvo iš anksto nuspręstas klausimas sukurti Vokietijos Komunistų partiją.

VKP steigiamasis suvažiavimas, kurio darbe dalyvavo 83 atstovai nuo 46 vietinių „Spartako Sąjungos“ organizacijų, 3 revoliucinės Raudonųjų kareivių sąjungos delegatai ir jaunimo atstovas, įvyko 1918 metų gruodžio 30 dieną — 1919 metų sausio 1 dieną. Vokietijos Komunistų partijos įkūrimas buvo didžiausia gairė Vokietijos darbininkų judėjimo istorijoje, svarbiausias Didžiosios Spalio socialistinės revoliucijos Rusijoje ir Lapkričio revoliucijos Vokietijoje įtakos rezultatas. Telmanas ir kiti kairieji nepriklausomieji su dideliu džiaugsmu sutiko žinią apie šį įžymų įvykį.

Dešinioji socialdemokratinė Eberto—Seidemano vyriausybė į darbininkų klasės revoliucinio aktyvumo sustiprėjimą atsakė žiauriomis represijomis. Kraujo jūroje buvo paskandintas Berlyno proletariato sausio išstojimas. 1919 metų sausio vidury buvo piktadariškai nužudyti Vokietijos darbininkų klasės vadai, Vokietijos Komunistų partijos įkūrėjai Karlas Libknechtas ir Roza Liuksemburg. Žiauri pamoka sausio mūšių ir Eberto, Noskės, Seidemano ir Velso žvėriškų nusikaltimų buvo akstinas Vokietijos darbininkų klasės partijos — Vokietijos Komunistų partijos revoliucinei veiklai sustiprinti. Geriausiai ir revoliucingiausiai Vokietijos darbininkų klasės elementai po pralaimėjimo 1919 metų sausio dienomis pradėjo suprasti, kokį vaidmenį organizuojant revoliuciją gali suvaidinti partija kaip proletarinių masių vadovas.

Ernstas Telmanas ne tik seniai suprato savarankiškos proletariato partijos būtinumą ir vaidmenį, bet ir įsisąmonino, jog ši partija turi būti ne siaura

revoliucionierių sekta, o masinė revoliucinio proletariato partija. Spręsdamas klausimą, kada jis turi įstoti į VKP, Telmanas pirmiausia vadovavosi masinės komunistų partijos sukūrimo uždaviniais. 1919 metų pabaigoje Kelno draugams — kairiesiems Vokietijos Nepriklausomosios socialdemokratų partijos nariams — jis rašė: „*Jeigu aš klausyčiau širdies balso, tai seniai jau būčiau įstojęs į „Spartako Sąjungą“. Tačiau bet koks individualus įstojimas dabar yra tik žalingas. Revoliucinės partijos sukūrimas tapo dabar faktu. Šis žingsnis, kuris buvo taip būtinas, pagaliau žengtas. Svarbiausia dabar yra paversti komunistų partiją masine partija. Bet tai galima per trumpiausią laiką padaryti tik tuo atveju, jeigu nepriklausomosios socialdemokratų partijos dauguma susijungs su komunistų partija. Siekti šio susijungimo, pajungti viską šiam tikslui pasiekti — štai mūsų revoliucinis uždavinys.*“

Darbininkų būrių priešakyje. Vokietijos valdantieji sluoksniai, pilnutinai nepasitikėdami karinėmis dalimis, kurioms vis didesnę poveikį darė revoliuciniai įvykiai, įvykusieji Rusijoje ir vykstantieji Vokietijoje, 1919 metų pradžioje pradėjo formuoti ypatingus dalinius, vadinamuosius savanorių korpusus, iš kaizerio karininkų, reakcinės studentijos dalies ir buržua sūnelių. Savanorių korpusai stūmė Vokietiją į pilietinį karą.

Ernstas Telmanas vienas iš pirmųjų savanorių korpusuose išvelgė rimtą pavojų Vokietijos revoliuciniam judėjimui. Kartu su kitais kairiaisiais nepriklausomaisiais jis tiesiogiai dalyvavo kovoje prieš ginkluotas reakcijos gaujas.

1919 metų sausio pabaigoje vyriausybė pasiuntė vieną iš šių ginkluotųjų dalių — Herstenbergo korpusą — numalšinti revoliuciniam Bremenui. Bremeno darbininkai pasikvietė į pagalbą hamburgiečius. Telmano ir kitų kairiųjų nepriklausomųjų įtakoje Hamburgo Taryba priėmė nutarimą nedelsiant suteikti pagalbą bremeniečiams. Formaliai sutikę su šiuo nutarimu, iš tikrųjų socialdemokratijos lyderiai visapusiškai kliudė jį vykdyti.

Įsitikinęs tuo, Telmanas vasario pradžioje, aplenkdamas Tarybą, užmezga tiesioginį ryšį su Hamburgo darbininkais. Per trumpą laiką jiems pavyksta surinkti užtektinai ginklų ir suformuoti ginkluotus batalionus. Nepaisydami dešiniųjų socialdemokratų ir profsąjunginių biurokratų protestų, darbininkų būriai patraukia j geležinkelio stotį, norėdami vykti į Bremeną. Tada socialdemokratijos lyderiai imasi tiesioginės išdavystės. Naudodamiesi tuo, kad tuo laiku vyko geležinkelininkų streikas, jie pasisakė prieš Hamburgo darbininkų permetimą geležinkeliu ta „dingstimi“, jog tai esą streiklaužystė. Pasipiktinę kariauninkai (jų buvo per tūkstantį žmonių) nutaria: negaištant nė minutės, žygiuoti pėsčiomis į pagalbą bremeniečiams. Ernstas Telmanas žengia ginkluotųjų batalionų priešakyje. Tačiau Hamburgo darbininkams nepavyksta įgyvendinti savo kilnius ketinimus. Vasario 4 dieną bežygiuodami jie sužino, kad Bremenas žlugo, ir jį užėmė kontrrevoliucinė Herslenbergo kariuomenė.

Nuo 1919 metų kovo mėnesio Ernstas Telmanas stovi Vokietijos Nepriklausomosios socialdemokratų partijos Hamburgo organizacijos priešakyje. Tuo metu jis dirba laivų statykloje. Su neišsenkama energija jis kovoja prieš kontrrevoliuciją, demaskuoja socialdemokratiškuosius buržuazijos pakalikus, aiškina VNSDP nariams jų uždavinius Vokietijos Komunistų partijos priimtų nutarimų pagrindu. Visą laisvalaikį Telmanas skiria proletarinės revoliucijos

teorijos ir praktikos studijavimui. Ypač kruopščiai jis studijuoja kiekvieną Lenino brošiūrą ir straipsnį, kuriuos jam pavyksta gauti.

Tuo laiku, nors kai kuriuose Vokietijos miestuose ir rajonuose, sutriuškinus sausio sukilimą Berlyne, nužudžius Vokietijos darbininkų klasės vadus ir partijai priverstinai pasitraukus į pogrindį, revoliucinis judėjimas šiek tiek susilpnėja, raudonasis Hamburgas ir jo priešakinis revoliucinis būrys su Ernstu Telmanu priešakyje aukštai laiko revoliucinės kovos vėliavą.

Kovoje prieš reakciją. Praėjus keliems mėnesiams po sukilimo Bremene numalšinimo, 1919 metų birželio mėnesį, reakcija priima nutarimą sutriuškinti revoliucingus Hamburgo darbininkus. Tuo metu mieste vyko bado maištai, kildavo stichinės demonstracijos. Sujudimas dar labiau sustiprėjo, gyventojams sužinojus, kad gaminamos nekokybiškos dešros. Ginkluotos gaujos atidengė ugnį j demonstrantus. Dešimtys darbininkų tapo piktadariškos akcijos aukomis. Atsakydami į tai, sukilo doku ir pramonės įmonių darbininkai. Keletą dienų ir naktų vyko įnirtingas mūšis tarp revoliucijos ir reakcijos pajėgų. 1919 metų birželio 25 dieną per lemiamas grumtynes, Ernsto Telmano vadovaujami, ginkluoti darbininkų būriai visiškai sutriuškinto kontrrevoliucines gaujas.

Į pagalbą Hamburgo reakcionieriams Šeidemano—Noskės vyriausybė pasiuntė pulką reguliarios kariuomenės, tačiau ją sutiko beginkliai darbininkai ir jų šeimos. Netrukus kareiviai buvo įtikinti, o sutrikę vadai su beginklių kareivių likučiais (ginklus jie savo noru atidavė darbininkams) paliko miestą. Drašiams darbininkų veiksmams vadovavo Telmanas.

Tokios įvykių eigos nugašdinta vyriausybė prieš revoliucinį Hamburgą pasiuntė savanorių korpusą, kuriam vadovavo Letovas-Forbeka. Gerai ginkluotai ir skaičiumi pranašesnei reakcijos kariuomenei pavyko apsupti miestą, bet tik liepos 1 dieną jie įstengė jį užimti. Buvusieji valdžioje Hamburge laivų savininkai, komersantai ir laivų statyklų savininkai, remdamiesi savanorių korpuso durtuvais, žiauriai susidorojo su Hamburgo darbininkais.

Telmanas su didžiuliu sielvartu pergyveno darbininkų pralaimėjimą, bet kartu jis suprato, kad reakcijos pergalė dar visiškai nereiškia kovos nutraukimo.

1920 metų pradžioje Vokietijoje ima vystytis nauji stambūs klasiniai mūšiai. Tuo metu kontrrevoliucija nu-sprendė įgyvendinti savo seną tikslą — įvesti karinę diktatūrą. 1920 metų kovo viduryje vienas iš generolo Liutvico vadovaujamų Vokietijos reakcijos savanorių korpusų išygiuoja į Berlyną; prezidentas Ebertas ir H. Bauerio vyriausybė pasprunka, o valdžioje atsiduria stambus valstybės valdininkas Kapas ir jo bendrininkai. Vokietijos darbininkų klasė atsakė j reakcijos išpuolį visuotiniu streiku, kuris pradėjo peraugti į ginkluotą sukilimą. Vokietijos darbininkų išstojimas vieningu frontu privertė sprukti Kapą ir visus susigrupavusius apie jį reakcionierius.

Nors su Kapo pučiu susiję įvykiai tik iš dalies palietė Hamburgą, Telmanas ir jo kovos draugai aktyviai dalyvauja kovoje su kontrrevoliucija. Tuo metu darbininkai primygtinai reikalauja apginkluoti juos kovai prieš reakciją. Masių spaudžiami, socialdemokratiniai senatoriai pareiškia „sutikimą“ gražinti darbininkams ginklus, atimtus iš jų po revoliucijos, tačiau, padarę šį pareiškimą, jie visiškai nesirengia jo vykdyti. Ir tik Telmano ir jo bendraminčių atkaklumo dėka darbininkai gauna ginklus, apeinant senatą. Dėl to reakcija nedrįsta užpulti Hamburgo darbininkus.

Nepaisydamas pavojaus, Telmanas toliau be paliovos kovoja prieš reakcionierius, militaristus ir revanšistus. Jis pabrėžia savo pasisakymuose, kad, nors kaizerinė imperija žlugo, nors Vokietija tapo respublika ir valdžioje yra socialdemokratai, visa valdžia yra ankstesniųjų Vokietijos imperialistinių šeimininkų rankose. Gyvais, paprastais ir įtikinamais pavyzdžiais Telmanas demaskuoja klastingus planus, kuriuos vokiškoji reakcija ruošia prieš vokiečių tautą.

Svarbus žingsnis. Atkaklus darbas, kurį komunistai ir kairieji nepriklausomieji dirbo masėse, davė savo vaisius: vis platesni darbininkų, priklausančių VNSDP, sluoksniai pradėjo įsitikinti, kad oficialieji jų partijos lyderiai mažai kuo skiriasi nuo dešiniųjų socialdemokratų ir kad proletariatas gali nugalėti, tik VKP vadovaujamas.

Po kurio laiko augantis darbininkų nepasitenkinimas politine centrinės VNSDP vadovybės linija įgavo logišką baigtį. 1920 metų antroje pusėje kairieji nepriklausomieji su Ernstu Telmanu priešakyje pareikalavo visiškai nutraukti santykius tiek su išdavikais iš NSDP, tiek ir su dešiniaisiais nepriklausomaisiais.

Jiems primygtinai reikalaujant, 1920 metų spalio 12—17 dienomis Halėje įvyko nepaprastasis nepriklausomosios socialdemokratų partijos suvažiavimas, kuriame daugiau kaip 2/3 delegatų pasisakė už prisijungimą prie Kominterno ir susivienijimą su kompartija. 1920 metų gruodžio 4 dieną komunistų ir kairiųjų nepriklausomųjų jungtinis suvažiavimas priėmė istorinį nutarimą dėl Vokietijos jungtinės Komunistų partijos sukūrimo.

Taip buvo įgyvendinta karšta Telmano svajonė — jis tapo Vokietijos Komunistų partijos narys. Kartu su juo ir daugiausia jo dėka į kompartiją įstojo pagrindinė masė darbininkų-nepriklausomųjų, o Hamburge jis atsivedė į komunistų partiją 42 tūkstančius iš 44 tūkstančių žmonių, kurie priklausė VNSDP Hamburgo organizacijai.

Susijungus komunistams ir nepriklausomiesiems, Vokietijos Komunistų partija pasidarė pati didžiausia po RKP(b) Komunistinio Internacionalo sekcija. 1919 metų spalio mėnesį VKP turėjo savo eilėse 106 650 narių, o po susijungimo 1920 metų gruodžio mėnesį jos skaičius išaugo iki 300 tūkstančių žmonių.

Suvažiavimo delegatai didžiai įvertino Telmano pa-stangas, siekiant sukurti masinę revoliucinę Vokietijos darbininkų klasės partiją. Jungtinis Vokietijos Komunistų partijos suvažiavimas išrinko jį partijos Centrinės tarybos nariu.

Kovotojas už proletarinį solidarumą. Telmanas visada kvietė stiprinti proletarinį solidarumą, kurį jis suprato ne tik kaip Vokietijos darbininkų draugystę, bet ir kaip daugelio šalių proletarų vieningą kovinį frontą. Jis niekada nepraleisdavo progos pabrėžti, kokią reikšmę turi tarptautinis darbo žmonių solidarumas.

Štai vienas būdingas pavyzdys. 1920 metais Tarybų Rusijos darbininkai atsiuntė Vokietijos darbininkams laivų vilkstinę su grūdais; vilkstinei vadovavo flagmanas, kuris buvo pavadintas Vokietijos darbininkų klasės vado Karlo Libknechto vardu. Hamburgo policija ir profsajunginiai biurokratai stengėsi sukliudyti iškrauti laivus. Tai sužinojo Telmanas. Per trumpą laiką jis ir jo draugai sumobilizavo uosto darbininkus, rado sandėlių, suorganizavo laivų iškrovimą ir grūdų suvežimą į sandėlį, panaudodami senus sunkvežimius, arklių traukiamus vežimus ir netgi rankinius vežimėlius. Kalbėdamas šiam įvykiui skirtame mitinge,

Telmanas, kreipdamasis į susirinkusius, pareiškė: „Draugai, mes pergyvename didžią dieną, liudijančią, kokia yra milžiniška tarptautinio proletarinio solidarumo jėga. Ši diena — geriausia diena mano gyvenime.“

Vykdydamas savo kaip internacionalinio revoliucionieriaus pareigą, Telmanas nesiliovė kvietęs Vokietijos darbininkus palaikyti Tarybų Rusiją. Jis sakė, kad visų šalių buržuazija gerai žino, jog tik tada jai pavyks paklupdyti „savo pačių darbininkų klasę“, kai ji galės sutriuškinti Tarybų šalį — tarptautinės darbininkų klasės tvirtovę.

Telmanas ėmėsi praktinių žygių jaunai Tarybų šaliai ginti. Dar 1918 metais, kai tarptautinė reakcija pradėjo įgyvendinti savo klastingas užmačias, kurių tikslas buvo pasmaugti Tarybų šalį, Telmanas kreipėsi į Hamburgo darbininkus, karštai ragindamas galingais streikais paraližuoti imperialistų veržimąsi į Tarybų Rusiją. 1920 metais, kai imperialistiniai interventai — Antantės šalys — mėgino gabenti per Vokietiją transportus su ginklais baltalenkams, Telmanas tapo vienas iš energingiausių organizatorių kovos prieš ginklų kontrrevoliucijai pristatymą. Ernstas Telmanas, tada dar formaliai nebūdamas VKP eilėse, suorganizavo kartu su komunistais tokią griežtą krovinių kontrolę, dėl kurios faktiškai nebuvo įmanoma gabenti šaudmenis ir ginklus Lenkijos pusėn per Siaurės— Rytų kanalą.

Kovo mūšiai. Po jungtinio suvažiavimo Telmanas aktyviai dirba partinį darbą Hamburge. Jis glaudžiai susijęs su masėmis; tai duoda jam galimybę greit atsiliiepti į jų poreikius.

Vokietijos darbo žmonės pergyveno sunkią 1920/21 metų žiemą. Vokietijos ekonomikai grėsė visiškas suirimas. Kiekvieną dieną didėjo plačiųjų liaudies masių skurdas ir vargas; augo darbo žmonių pasipiktinimas reakcine buržuazijos ir jos socialdemokratiškos politikos.

Stengdamiesi revoliucinę darbininkų klasę sutriuškinti dalimis, reakcinė buržuazija ir sociališdavikai nutarė smogti pirmąjį smūgį Vidurinės Vokietijos darbininkams, kur VKP įtaka buvo ypač stipri. Tuo tikslu Saksonijos policijos prezidentas socialdemokratas Herzingas kovos su „neteisėtais streikais ir plėšikavimu“ dingstimi 1921 metų kovo 16 dieną išleido įsakymą, kad į fabrikus ir gamyklas būtų įvesti stambūs policijos būriai. Kaip atsakymas į šią provokaciją Saksonijoje, Tiuringijoje ir kitose Vokietijos vietose prasidėjo ginkluoti darbininkų išstojimai, kurie Vokietijos darbininkų judėjimo istorijoje buvo pavadinti 1921 metų kovo mūšiais.

Stambų mastą mūšiai įgavo Hamburge. Telmano iniciatyva ir jo vadovaujami, masiniame politiniame streike dalyvavo 10 tūkstančių laivų statybos darbininkų.

Kai darbininkai su Ernstu Telmanu priešakyje susirinko į tokią demonstraciją netoli laivų statyklos „Blom und Fos“, policininkai atidengė ugnį ir beginklius žmones apmėtė granatomis. Neišprovokuotą užpuolimą policija įvykdė ir prieš „Vulkan“ gamyklos darbininkus, kurie vyko į Heiligensfeldą dalyvauti demonstracijoje. Išsivysčiusiuose mūšiuose Telmanas buvo pirmose kovotojų gretose, kaip vienas iš sukilusių darbininkų vadovų.

Kovo mūšiai, kurie buvo pavienių vieno tik revoliucinio avangardo — darbininkų klasės išstojimų pobūdžio, be to, vykę faktiškai nepalaikant tuometinei VKP vadovybei (partijai vadovavo oportunistas P. Levis, kuris 1921 metų balandžio mėnesį buvo pašalintas iš partijos), baigėsi vokiečių proletariato pralaimėjimu. Nepaisant to, mūšiai reiškė tam tikrą Vokietijos darbininkų klasės vystymosi etapą.

V. Leninas didžiai vertino kovo mūšių svarbą. „... Kovo mėnesio išstojimas, — kalbėjo jis, — yra didelis žingsnis pirmyn, nepaisant jo vadovų padarytų klaidų. . . Jeigu šimtai tūkstančių kovoja su bjauria sociališdavikų provokacija ir buržuazija, tai yra tikras žingsnis pirmyn¹.“

Susitikimas su Leninu. 1921 metų vasarą Maskvoje vyko Komunistinio Internacionalo III kongresas. Dele-gatų tarpe nuo Vokietijos Komunistų partijos buvo Klara Cetkin, Ernstas Telmanas, Vilhelmas Pikas ir kiti.

Kongreso posėdžiuose tarp kitų klausimų buvo taip pat svarstomas klausimas apie kovo įvykius Vokietijoje. Leninas griežtai pasisakė prieš dešiniuosius oportunistus, kapituliavusius prieš buržuaziją. Kartu su tuo jis pasmerkė taip pat poziciją „kairiųjų“ nukrypėlių, kurie šaukė mases sukilti bet kuriomis aplinkybėmis, neatsižvelgiant į tai, kaip proletariatas yra pasirengęs, ir į kitas sąlygas, užtikrinančias, kad išstojimas bus sėkmingas.

Svarstant šį klausimą dalyvavo ir Ernstas Telmanas, kuris nupiešė ryškų Vokietijos darbininkų didvyriškos 1921 metų kovo mėnesio kovos paveikslą. V. Leninas, atidžiai išklauses jaunąjį Hamburgo delegatą, pritariamai atsiliepė apie jo kalbą, pasakytą labai pakiliai ir parodžiusią, kad giliai jis supranta Vokietijos darbininkų gyvenimo ir darbo sąlygas, nuotaikas ir reikalavimus.

Kartą pertraukos metu V. Leninas išėjo iš posėdžių salės, lydintas Klaros Cetkin, Vilhelmo Piko ir kitų delegatų. Vienoje delegatų grupėje, kuri stovėjo vestibulyje, Leninas pamatė Ernstą Telmaną. Kreipdamasis į jį lydėjusiuosius, Leninas pasakė: „Atleiskite, draugai!“—ir greit nuėjo pasitikti Telmano. „Porai žodžių, draugas Telmanai!“,—kreipėsi Leninas į jį. Ir jie nuėjo per vestibulį dviese. Kai kurie delegatai girdėjo, kai Leninas pasakė Telmanui džiugiu balsu: „Jūsų pranešimas buvo labai įdomus, draugas Telmanai!“ Ir jiedu šnekučiuodami nuėjo tolyn, lydimi delegatų žvilgsnių.

Dalyvavimas Kominterno III kongreso darbe ir ypač susitikimas su V. Leninu padarė Telmanui neišdildomą įspūdį. Šie įvykiai buvo naujas svarbus etapas Teimano, būsimąjį Vokietijos Komunistų partijos vadovą, gyvenime. Pirmiausia tai pasireiškė tuo, kad Telmanas smarkiai sustiprino kovą prieš oportunistus, išiskverbusius į VKP vadovybę.

1921 metų rugpjūčio mėnesį mažame Tiuringijos miestelyje Jenoje vyksta eilinis Vokietijos Kompartijos suvažiavimas. Kalbėdamas suvažiavime, Ernstas Telmanas kelia klausimą dėl būtinumo ryžtingiau ir nuosekliau kovoti su nukrypimais, laikytis griežtos drausmės ir suvienyti visas partijos jėgas. Ypatingą dėmesį jis skiria Lenino paskelbto šūkio „Į mases!“ aiškinimui, uždaviniui patraukti socialdemokratinius darbininkus Vokietijos Komunistų partijos pusėn, panaudojant vieningojo fronto taktiką. Lenino nurodymai Kominterno III kongrese pasidarė Telmanui lemiamuoju faktorium visoje jo tolimesnėje revoliucinėje veikloje.

Partijos suvažiavime, įvykusiame Jenoje, Telmanas vėl išrenkamas į VKP Centro tarybą nuo Hamburgo organizacijos, kurios eilėse jis ir toliau dirba kaip vienas iš jos vadovų.

Telmano veikla, ginant darbininkų interesus, ir jo drąsus darbo žmonių priešų demaskavimas, kelia vis didesnę Hamburgo buržuazijos neapykantą. 1922 metais

¹ V. Leninas. Raštai, t. 32, Vilnius, 1955, p. 443-444.

Telmanas vėl neturi darbo. Tik komunistinės kuopelės „Kubarc verfi“ padedamas, jis įsitaiso dirbti dokuose.

1922 metų viduryje reakcija mėgino sunaikinti Telmaną fiziškai. Vykdydami jos įsakymą, juodašimtiškos „Kon-sulo“ organizacijos nariai užpuolė Telmano butą Simens- štrasėje. Laimei, granatos sprogo prie namo lauke, ir buvo išardyti tik lango rėmai. Telmano žmona ir duktė, gulėjusios lovoje, kuri stovėjo už sienos išsikišimo, liko sveikos. Ernstas Telmanas tuo laiku buvo partinio aktyvo susirinkime, o kai jis su draugais parėjo iš susirinkimo, rado kambaryje sprogmenį, banditų įmestą pro langą, ir padarė jį nepavoju.

1923 metų revoliucinė krizė. Remiantis tuo, kad Vokietija neįvykdė reparacinių įsipareigojimų, 1923 metų sausio mėnesį Prancūzija ir Belgija pasiuntė kariuomenę Rurui okupuoti. Netekimas, nors ir laikinas, pramonės atžvilgiu labiausiai išvystytos srities sukėlė tolesnę ekonominę ir politinę padėties šalyje paaštrėjimą. Atsakydami į Rūro okupavimą, vokiškieji kapitalistai griebėsi vadinamosios „pasyvaus pasipriešinimo“ politikos, atsisakę kasti ir siųsti į Prancūziją Rūro anglį. Tai sukėlė pramoninės gamybos sumažėjimą, milžinišką nedarbo augimą ir katastrofišką markės vertės kritimą šalyje. Rūro monopolistų politika pavertė milijonus vokiečių elgetomis. Liaudis nenorėjo taikstyti su tuo, šalyje greitai ėmė augti revoliucinė krizė. Darbo žmonės rengė streikus ir demonstracijas, gindami savo elementarias, gyvybiškai būtinas teises. O reakcija ruošė savo ginkluotas gaujas.

Tokiomis aplinkybėmis 1923 metų sausio pabaigoje įvyko VKP eilinis (Leipcigo) suvažiavimas, kuriame kilo karšta diskusija vieningo fronto taktikos klausimais. Dešinieji Vokietijos Komunistų partijoje, vadovaujami Brandlerio ir Talheimerio, atmesdami šūkį sudaryti vieningą frontą iš apačios, iškelta partijos revoliucinio sparno, į kurį įėjo Telmanas, Pikas, Cetkin, Ulbrichtas ir kiti, iniciatyva, pasisakė už beprincipišką susitarimą su socialdemokratijos lyderiais parlamente. Telmanas davė atkirtį oportunistams, pareiškęs, kad sutriuškinti buržuaziją ir pasiekti pergalę susidariusiose sąlygose buvo galima ne parlamentinėmis šnekėmis ir susitarimais, o tik nuoseklios ir ryžtingos užparlamentinės darbininkų klasės kovos keliu.

Visi tolimesnieji įvykiai patvirtino Telmano padarytos išvados teisingumą. Įvykiai Vokietijoje pradėjo vystytis žaibiškai. Brandlerininkų viltys, kad pasiseks parlamentinės kombinacijos, patiria krachą. Netrukus reakcija pereina į ryžtingą puolimą. Daugelis prūsiškųjų junkerių dvarų pasidaro tikromis karinėmis stovyklomis: jose kontrrevoliucija ruošia karinius kadrus. Bavarijoje vadinamosios „liaudies sąjungos“ kartu su fašistais iš pasalų šaudo į darbininkus ir atvirai kviečia sukelti pilietinį karą. Kažkas panašaus vyksta ir kitose šalies srityse.

Visa tai sukelia naujus, dar stipresnius darbininkų išstojimus. Gegužės mėnesį vienoje tik Rūro srityje streikuoja 400 tūkstančių darbininkų, o rugpjūčio mėnesį streikų judėjimas apima visą šalį. Darbininkai steigia savo kovines organizacijas — proletarines šimtines. Vokietija pavirsta kunkuliuojančiu katilu. Revoliucinio proletariato spaudžiama, griūva vyriausybė, vadovaujama stambaus laivų savininko Kūno.

Naujoji „koalicinė“ vyriausybė, suformuota Štrezernano, buržuazinės „liaudies partijos“ lyderio, atsisako „pasyvaus pasipriešinimo“ politikos ir įveda nepaprastą

padėtį šalyje. Darbininkų klasę užgriūva naujos represijos. Tačiau dabar jau niekas negali sustabdyti revoliucinių įvykių eigos.

1923 metų rudenį subrendusios revoliucinės situacijos Vokietijoje sąlygomis atsitiko įvykis, kuris galėjo būti pradžia ir bazė proletarinei revoliucijai vystytis. Spalio viduryje Saksonijoje ir Tiuringijoje, darbininkams spaudžiant, legaliai, konstituciniu keliu buvo suformuotos darbininkų vyriausybės. Į jų sudėtį kartu su kairiaisiais socialdemokratais įėjo komunistai. Tuo pačiu buvo sudarytas pagrindas įvesti vieningą darbininkų frontą. Klasių kova Vokietijoje tuo metu pasiekė ypatingai didelį įkarštį. Šioje visą šalį apėmusioje kovoje vieningu frontu išstojo komunistai, eiliniai socialdemokratai ir nepartiniai darbininkai.

Tačiau susidariusi palanki padėtis nebuvo išnaudota proletarinės revoliucijos interesais. Tam pirmiausia su-kliudė socialdemokratijos lyderiai ir profsajunginiai bonzos, kurie visapusiškai stengėsi pakirsti visur susikūrusio vieningo proletarinio fronto pagrindus. Kartu ir Vokietijos Komunistų partijos vadovybė sprendžiamuoju momentu pasirodė esanti nepakankamai pasiruošusi užtikrinti, kad darbininkų klasė galėtų paimti valdžią.

Esantieji kompartijos vadovybėje Brandleris ir Talheimeris, užuot ruošę proletariatai ginkluotai kovai, kreipė viską į tai, kad susilpnintų revoliucinius masių veiksmus.

Partijos vietinės organizacijos nesutiko su oportunistine brandlerininkų politika ir smerkė ją. Dar 1923 metų rugpjūčio pabaigoje Pajūrio apygardos E. Telmano vadovaujama apygardos partinė konferencija priėmė nutarimą, nukreiptą į VKP CK dėl nedelsiamo perėjimo prie ginkluotos kovos už politinę valdžią. Brandleris atmetė partinės konferencijos reikalavimą.

Tik praėjus kuriam laikui, VKP CK vadovybė, masių spaudžiama, buvo priversta sudaryti pastovią karo tarybą su Ernstu Telmanu priešakyje. Ši taryba tuoj pat ėmėsi sparčiai formuoti ginkluotas proletarines kovos draugoves. Tačiau brandlerininkai, davę sutikimą ginkluoti proletariatai, visiškai nesistengė galutinai išsemti galimybes, kurias tuo laiku turėjo Vokietijos revoliucinis proletariatas. Darbininkų pastangos visos šalies mastu nebuvo suvienytos. Streikai ir išstojimai ir toliau buvo vieni nuo kitų izoliuoti.

Proletarinio sukilimo vadas. Pačiomis karščiausiomis ir labiausiai įtemptomis revoliucinės krizės Vokietijoje dienomis Hamburgo darbininkai, Telmano vadovaujami, parodė didį pavyzdį, kaip reikia kovoti, kad sutinkamai su darbo liaudies valia ir galia būtų galima sutriuškinti reakciją ir sukurti Vokietijoje tikrąją demokratiją.

1923 metų spalio mėnesį Vokietijos prezidentas dešinysis socialdemokratas Ebertas paskelbė konstitucines darbininkų vyriausybes Saksonijoje ir Tiuringijoje paleistomis ir įsakė įvesti į tas sritis kariuomenę.

Žinia apie reichsvero įžengimą į Saksoniją ir Tiuringiją sukėlė hamburgiečių pasipiktinimą. Miesto darbo žmonių revoliucinis avangardas — Hamburgo darbininkai ėmėsi ryžtingų veiksmų: fabrikuose, gamyklose, uoste, laivuose prasidėjo streikai. Tuo pat metu įvykusios masinės demonstracijos apėmė daugelį tūkstančių Hamburgo darbo žmonių. Hamburgo partinė organizacija, Ernsto Telmano vadovaujama, remdamasi partijos nutarimais ir teisingai įvertinusi politinę padėtį, 1923 metų spalio 22-osios naktį išplatino atsišaukimą, kviečiantį pradėti ginkluotą sukilimą.

Ankštų spalio 23-osios rytą beginklių darbininkų būriai Hamburgo priemiesčiuose — Barmbeke, Ulenhorste, Vinterhude, Eimsbiutelyje, Sifbeke, Hamre ir Bramfelde — įsibrovė į policijos nuovadas, užklupdami policininkus, apsiginklavo atimtais iš jų šautuvais ir pradėjo statyti barikadas. Dalis ginklų buvo išigyta iš anksto. Marta Andre, vieno iš revoliucinių Hamburgo darbininkų vadovų Edgaro Andre žmona, savo atsiminimuose pasakoja, kad dienomis prieš Hamburgo sukilimą ji, Telmano pavesta, gabendavo į Hamburgą iš Hetsgojos lagaminus su ginklais ir šaudmenimis. Tokius pat pavedimus atlikdavo ir kai kurie kiti revoliucinio judėjimo dalyviai.

Spalio 23 dieną ginkluoti darbininkai daugelyje miesto priemiesčių pasidarė padėties šeimininkais. Ernsto Telmano, nepalaužiamo revoliucionieriaus, populiariausio, labiausiai gerbiamo ir autoritetingiausio žmogaus Hamburgo darbininkų tarpe, vadovaujami, Hamburgo proletarai apie tris paras kovėsi prieš 6 tūkstančius policininkų ir kareivių. Labiausiai įtemptomis mūšių valandomis, pačiuose pavojingiausiųose kovos baruose, visur, kur to reikalavo aplinkybės, spėdavo pabūti Ernstas Telmanas.

Įkvėpdamas barikadų kovotojus savo revoliuciniu veržlumu ir drąsa, jis asmeniškai vadovauja svarbiausioms kovinėms operacijoms, rūpinasi ginklų ir maisto produktų pristatymu. Tuo metu, kai Ernstas Telmanas vadovauja vykstantiems mūšiams, jo žmona Roza kartu su kitomis moterimis rūpinasi maisto gaminiu kovojantiesiems barikadose. Moterys, jaunimas ir vaikai, nepaisydami pavojaus, gabena sukilėliams maistą, padeda statyti barikadas. Hamburgo darbininkai kiekvieną savo užimtą gatvę, kiekvieną kvartalą paverčia grėsminga priešui tvirtove. Visi Hamburgo darbo žmonės tampa liudininkais įvykių, kurie yra vienas iš ryškiausių Vokietijos darbininkų klasės revoliucinės kovos puslapių.

Prasidėjęs sukilimas išiutina Hamburgo buržuaziją, kelia jai baimę. Pramonininkų, laivų statyklių savininkų, bankininkų ir spekuliantų šeimos palieka savo rūmus ir vilas ir, panikos apimti, bėga į šalies gilumą.

Sėkmingi veiksmai sukilėlių, be to, nepakankamai turinčių ginklų, kurių užteko tik 300 žmonių, buvo paaiškinami sumaniu ir išvalgiu Ernsto Telmano vadovavimu. Kovodami už teisų reikalą, darbininkai įnirtinguose ir nelygiuose mūšiuose rodė didžią kovinę dvasia, drąsą ir didvyriškumą; nė vienas barikadų kovotojas be įsakymo nepaliko kautynių vietos.

Pagrindiniai kovos centrai buvo barikados. Barikadų jėga daug kartų sustiprėjo tuo, kad darbininkai, gindami nuo priešo savo gimtąsias vietas, vedė taiklią ugnį nuo namų stogų ir iš butų langų. Ši ugnis dezorganizuodavo priešo eiles, darydavo mažai efektyviu dalyku net tankų ir šarvuočių panaudojimą, sukeldavo sunkumą policininkams ir kareiviams prieš barikadų gynėjus panaudoti granatas.

Kitas Telmano naudojamos gatvių kovų taktikos savitumas buvo ypatingas sukilėlių judrumas ir manevringumas. Priešui kartais atrodydavo, kad vienas ar kitas rajonas arba baras visiškai apsuptas, barikadų gynėjų pasipriešinimas sužlugdytas ir darbininkai turi kapituluoti. O iš tikrųjų viskas buvo kitaip. Įžengdami į apsupto rajono teritoriją, policininkai nieko nerasdavo. Ir kol jie spėdavo suvokti, kas įvyko, neretai patys pakliūdavo į apsupimą arba į kryžminę ugnį. Taip vykdavo dėl to, kad darbininkai, palikdami nepatogias pozicijas, užsiimdavo kitas, tam panaudodami miesto kanalizacijos požemines galerijas.

Naujos pozicijos būdavo parenkamos ne atsitiktinai, o sutinkamai su susidariusia kovine padėtimi. Dėl to mūšiai nebuvo nutrūkę nei vienai valandai per tris paras, kautynės čia nutildavo vienose vietose, čia prasidėdavo su nauja jėga kitose.

Telmano naudojama judrioji gatvės kovų taktika keldavo prieš eilių sumišimų, neleisdavo jam panaudoti savo pranašumą ir žmonėmis, ir ginklais.

Netgi stambūs buržuaziniai kariniai specialistai buvo priversti pripažinti sukilimo vadovų meistriškumą ir puikų karinio meno žinojimą.

Vėliau dėl socialdemokratų lyderių išdavystės ir kapituliantiškos politikos brandleriškosios VKP vadovybės, atsisakiusios nuo anksčiau priimto nutarimo dėl ginkluotų veiksmų, Hamburge susidarė tokia padėtis, kuri buvo visai nepalanki sukilusiems darbininkams. Tačiau ir šioje sunkioje būklėje vėl pasireiškė nepaprastos Telmano, kaip sumanaus proletarinio vadovo ir talentingo masių organizatoriaus, savybės. Atsižvelgdamas į aplinkybes, kurioms esant nebuvo perspektyvos Hamburgo proletarams toliau kovoti, spalio 25 dieną Telmanas išleido įsakymą nutraukti ugnį. Laikydami tvarkos, sukilėliai kartu visuose kovos baruose atsiplėšė nuo priešų, sumaniai pasitraukė ir išsiskirstė po namus. Tuo buvo išsaugoti brangūs darbininkų revoliucionierių kadrai. Pasisekė netgi išgelbėti didelę dalį ginklų.

Įsiutusi miesto valdžia įsakė ant nuomonės areštuoti tūkstančius darbininkų; buvo išleistas įsakymas dėl nepaprastųjų teismų įvedimo.

Pagrindinį smūgį reakcija nukreipė prieš komunistus. Tačiau partijos veikla dėl represijų ir oficialaus jos uždraudimo 1923 metų lapkričio mėnesį nenutrūksta, kova vyksta toliau ir pogrindžio sąlygomis.

Perėjęs į nelegalią padėtį ir slapstydamasis darbininko Bredelio, vėliau garsaus rašytojo Vilio Bredelio, tėvo bute, Telmanas ir toliau nenuilstamai dirba sunkių revoliucinių jėgų rinkimo darbų.

Telmanas, Vokietijos Komunistų partija iš Hamburgo sukilimo ypatingai daug pasimokė savo tolesniam darbui. Didžiausia, vertingiausia Hamburgo sukilimo pamoka — tai gilus supratimas, kad darbininkų klasei nugalėti besąlygiškai yra būtina „aiškiaregė, monolitiškai susitelkusi, nenutrūkstamai susijusi su plačiausiomis masėmis komunistų partija,— vėliau rašė Telmanas,— .partija, galinti ir kupina ryžto sutelkti stichinę darbininkų klasės kovą, ją organizuoti ir jai vadovauti“.

Šiam uždaviniui išspręsti Ernstas Telmanas paskyrė visą savo gyvenimą.

MASINĖS KOMUNISTŲ PARTIJOS KORĖJAS IR VADAS

Kovotojas už naujo tipo partiją. Ernstas Telmanas yra vienas iš masinės Vokietijos Komunistų partijos kūrėjų ir vadovų. Naujomis sąlygomis, kurios susidarė po Hamburgo darbininkų revoliucinių veiksmų, kai Telmanas palaipsniui tampa taktišku partijos vadovu, jis, remdamasis parama savo vienminčių, kurie sudaro nuosekliai revoliucinę komunistų partijos vadovaujančiojo branduolio dalį, — K. Cetkin, V. Piku, V. Ulbrichtu, V. Florinu, F. Hekertu ir kitais, kelia ir gina kartu su jais eilę teiginių, užtikrinusių VKP pavertimą naujo tipo partija, tikrai revoliucine marksistine-leninine partija.

Remdamiesi Lapkričio revoliucijos ir pokario revoliucinių Vokietijos darbininkų klasės mūšių analize, vadovaudamiesi Tarybų Rusijos komunistų partijos patyrimu, Telmanas ir jo koviniai bendražygiai dar labiau įsitikina, jog yra būtina nustatyti tiesioginius ir tvirtus ryšius su masėmis. Šie ryšiai, Telmano nuomone, turi būti tokie stiprūs, kad masės, kompartijos nukreipiamos ir vadovaujamos, daugelyje nuolatinių mūšių už duoną kasdieninę, būtų pasirengusios atiduoti visas savo jėgas ir padėti didžiau-sias aukas lemiamuosiuose mūšiuose.

Būtina sąlyga paversti Vokietijos Komunistų partiją jėga, galinčia išspręsti jai iškilusius uždavinius, Telmanas, kaip ir kiti VKP CK nariai, laikė gilų marksistinės-lenininės teorijos įsisavinimą, nenukrypstamą sekimą šios teorijos nurodytu keliu, ir jos taikymą praktikoje, marksizmo-leninizmo principų gynimą nuo gausių darbininkų klasės priešų puolimų.

Su neišsenkama energija Telmanas studijavo pats ir kvietė studijuoti kitus komunistus Didžiosios Spalio socialistinės revoliucijos ir socialistinės statybos Tarybų Sąjungoje patyrimą, matydamas šio patyrimo įsisavinime vieną svarbiausių prielaidų paversti VKP naujo tipo partija. Jis studijavo Lenino veikalus ir pagal juos darė išvadas Vokietijos revoliuciniam judėjimui. Retai kurioje nors kalboje arba straipsnyje Ernstas Telmanas nesirėmė Tarybų Sąjungos pavyzdžiu.

Svarbiausia sąlyga paversti VKP naujo tipo partija Telmanas laikė nesutaikinamą ir principinę kovą prieš oportunistinius nukrypimus pačios partijos viduje.

1923—1924 metais jis ryžtingai kovojo prieš brandlerininkus. Karštą demaskuojančią kalbą Telmanas pasakė prieš juos VKP suvažiavime Frankfurte prie Maino. Suvažiavimas ryžtingai pasisakė už brandlerininkų pasmerkimą. Karštais plojimais delegatai sutiko Telmano išrinkimą į naujojo Centro Komiteto sudėtį.

1924 metų vasarą Maskvoje įvykęs Kominternio V kongresas, svarstydamas Vokietijos problemas, labai aukštai įvertino Hamburgo sukilimą ir jo vadovus, ryžtingai pasmerkė brandlerininkų oportunizmą ir vieningai pasisakė, palaikęs Ernstą Telmaną ir jo bendraminčius.

Po Kominternio V kongreso Ernstas Telmanas labai veikliai dalyvauja kovoje už įgyvendinimą jo nutarimų dėl komunistų partijų bolševizavimo. Komunistinio Internacionalo nutarimuose pažymima, kad pagrindinis kovos už kompartijos bolševikinimą turinys turi tapti tikras leninizmo įsisavinimas ir nuoseklus jo taikymas savo darbo praktikoje.

Vokietijoje VKP bolševizuoti tuo metu kliudė dalies partijos vadovybės, „ultrakairiujų“ grupės su Rutu Fišeriu ir Maslovu priešakyje, oportunistinė veikla. „Ultrakai- lieji“ sektantai, nesiskaitydami su pasikeitusia padėtimi, kuri susidarė prasidėjus laikinos santykinės kapitalizmo slabilizacijos laikotarpiui ir atsiradus naujoms klasinės proletariato kovos sąlygoms, toliau samprotavo ir veikė kaip, tarytum šalis stovėtų tiesiog prieš pat ginkluotą sukilimą. Jų tariamai radikalinė frazeologija privedė tik prie to, kad VKP ėmė netekti įtakos masėse.

Šiai žalingai „ultrakairiujų“ kryptčiai Ernstas Telmanas, Vilhelmas Pikas, Valteris Ulbrichtas, Vilhelmas Florinas, Fricas Hekertas ir kiti tikrai revoliucinio partijos sparno atstovai priešpastatė lenininę liniją kovos už partijos jėgų ir

autoriteto sustiprinimą, už planingą proletariato paruošimą busimosioms kovoms naujose istorinėse sąlygose.

Išsivysčiusios kovos eigoje didžioji dauguma eilinių komunistų stojo partijos vadovybės revoliucinės dalies pusėje. Kominterno Vykdomasis komitetas, visiškai palaikydamas Telmaną ir jo bendraminčius, 1925 metų spalio pabaigoje kreipėsi atviru laišku į visus VKP narius, kuriame griežtai kritikavo „ultrakairiujų“, nusiritusių į darbininkų klasės interesų išdavimo kelią, poziciją.

Pirmoji VKP konferencija, vykusį 1925 metų lapkričio pradžioje, suduoda galutinį smūgį „ultrakairiujų“ grupei ir nušalina juos nuo partijos vadovavimo. Vokietijos Komunistų partijos pirmininku išrenkamas Ernstas Telmanas.

Jau artimiausi mėnesiai po 1925 metų partinės konferencijos parodė, kad veikla VKP, paėmusios tvirtą kursą I proletarinių jėgų rinkimą ir masių ruošimą busimiesiems mūšiams, padėjo toliau telkti aplink ją visus revoliucinius II pažangius vokiečių tautos elementus.

Atsižvelgiant į darbininkų siekimų vieningai veikti, VKP CK ir eilė vietinių organizacijų 1925 metų rudenį pasiūlė socialdemokratų partijos vadovybei ir jos apygardų organizacijoms pateikti bendrus sąrašus rinkimams į landtagą, kad tuo būdu būtų padaryta pradžia vieningo fronto sudarymui. Socialdemokratijos lyderiai atmetė komunistų pasiūlymą. Nepaisant to, socialdemokratiniai darbininkai vietose, paklausydami VKP raginimo, užmegzdavo kontaktus su žemutinėmis kompartijos organizacijomis, tuo pačiu dėdami pagrindus plačiam vieningam frontui iš apačios sukurti.

Ryškus VKP vadovybės sėkmingos veiklos rodiklis, sprendžiant partijos bolševizavimo uždavinį, buvo jos eilių augimas. Tik per pirmuosius 6 mėnesius po pirmosios partinės konferencijos jos narių skaičius (anksčiau smarkiai sumažėjęs ryšium su perėjimu į nelegalią padėtį ir dėl žalingos oportunistų veiklos) padidėjo 110 tūkstančių — nuo 30 tūkstančių iki 140 tūkstančių.

Kominterno Vykdomojo komiteto išplėstinio plenumo posėdyje 1926 metų pradžioje vėl svarstomas klausimas dėl padėties Vokietijos Komunistų partijoje. Audringais plojimais sutiktas Ernstas Telmanas triuškina partijos priešus, mėginusius pateisinti savo veiksmus prieš tarptautinio komunistinio judėjimo atstovus. Jo kalba kupina neatremiamų argumentų. Jis sumaniai, su triuškinančia ironija ir juokais, kaitalioja faktus politinių priešininkų adresu. Plenumo dalyviai su nemažėjančiu dėmesiu klauso oratoriaus, kuris liepsningai gina teisų reikalą.

Plenumas vieningai pasmerkia Rūtą Fišerį ir kitus trockistinės grupės narius, atmeta jų nepagrįstus kaltinimus naujosios partijos vadovybės adresu; Vokietijos kompartijos CK pripažįstamas lenininiu.

Organizacinis partijos pertvarkymas. Didelį vaidmenį priemonių sistemoje, paverčiant VKP masine proletarine partija, suvaidino atliktas Telmano iniciatyva ir jo vadovaujamas partijos reorganizavimas. Iki 1924 metų buvusi organizacinė partijos struktūra teritoriniu principu buvo pakeista pirminių organizacijų struktūra gamybiniu principu. Tokia partijos struktūra įgalino ją organizuoti ir koncentruoti savo veiklą įmonėse — ten, kur kaupiasi darbininkų klasės galia ir jos klasinė organizacija.

Pertvarkymo išdavoje komunistai, nuolat bendraudami su darbininkais ir palaikydami vieni kitus, galėjo dabar ne tik kovoti už darbo užmokesčio padidinimą ir darbo sąlygų pagerinimą, bet ir sėkmingai sutartinai kovoti politinę kovą.

Atliktas pertvarkymas buvo svarbi prielaida išspręsti svarbiausią uždavinį, kurį E. Telmanas kėlė partijai,— uždavinį iškovoti darbininkų klasės daugumą. Trečiojo dešimtmečio pabaigoje partija visiškai priartėjo prie šio uždavinio įvykdymo. Rūro ir Reino srityse, Berlyne ir kituose pramoniniuose Vokietijos rajonuose VKP pasidarė stipriausia politinė partija. Balsavusių už Vokietijos Komunistų partiją reichstago rinkimuose skaičius išaugo nuo 2709 tūkstančių žmonių 1924 metais iki 4592 tūkstančių žmonių 1930 metais.

Kovodami už masinę proletarinę marksistinę-lenininę partiją-, už jos bolševizavimą, Telmanas ir kiti Vokietijos Komunistų partijos veikėjai nuolat ir atkakliai dirbo, kuriant ir stiprinant proletarines masines organizacijas, stengiantis iškovoti Vokietijos Komunistų partijai darbo žmones, esančius išnaudotojų klasių partijų ir jų agentų — socialdemokratijos, reformistinių ir krikščionių profsajungų lyderių įtakoje.

1927 metais kovo mėnesį Esene įvykusiame VKP XI suvažiavime buvo galutinai sutriuškinta „ultrakairiųjų“ klika. Įkvepiančiai nuskambėjo šiame suvažiavime E. Telmano kalba, nukreipta prieš karinius imperialistinių valstybių pasirengimus, prieš agresyviuos planus vokiškųjų militaristų, kuriuos palaiko dešinieji socialdemokratų lyderiai.

Telmanas — liaudies deputatas. Pirmuosiuose rinkimuose į Vokietijos reichstagą (jie įvyko 1924 metų gegužės mėnesį) Telmanas buvo pirmas sąrašė kandidatų nuo komunistų partijos ir buvo išrinktas reichstago deputatu. Jis buvo renkamas reichstago deputatu ir per visą vėlesnį Veimaro respublikos egzistavimo laikotarpį. 1925 ir 1932 metais Telmanas iškeliamas kandidatu nuo VKP į Veimaro respublikos prezidentus ir, nepaisant visų reakcijos gudrybių ir pašėlusios antikomunistinės propagandos, 1925 metais gavo apie 2 milijonus balsų, o 1932 metais — beveik 5 milijonus balsų.

Ernstas Telmanas, kaip ir kiti komunistai, panaudojo rinkimines kampanijas VKP tikslams populiarinti, aiškinti darbo žmonėms jos uždavinius kovoje prieš išnaudotojus ir visą buržuazinę valstybės sistemą, ginančią klasinių darbo žmonių priešų interesus.

Didelį darbą Ernstas Telmanas atlieka kaip reichstago deputatas. Drąsiai ir atkakliai su dokumentais ir skaičiais rankose jis demaskuoja iš reichstago tribūnos buržuazinių vyriausybių antiliaudinę politiką, jų reakcinę užsienio politiką, skirtą naujo pasaulinio karo ruošimui.

1924 metų rugpjūčio 28 dieną jis pasako reichstage didžiulę, giliai argumentuotą kalbą prieš amerikini „Daueso planą“, prieš jo sudarytojus ir prieš tuos buržuazinius vokiečių veikėjus, kurie paruošė jį priimti. Du kartus reichstago prezidentas bando pertraukti oratorių, bet jo mėginimai bergždi. Telmanas sako kalbą iki galo, ir vokiečių liaudis sužino apie nusikaltėliškas Veimaro respublikos vadeivų užmačias.

Didelį išpūdį Vokietijos darbo žmonėms padarė jo kalbos reichstage prieš Lokarno susitarimus, atvėrusius kelią karo ruošimui, prieš plėšikišką „Jungo planą“, pakeitus) „Daueso planą“, ir daugelis kitų pasisakymų. Kiekviena Telmano

kalba domindavo darbo žmones, bet kuris jo pasisakymas būdavo jiems didelis įvykis.

Liaudies vadas. Tai, kad Telmanas keturiasdešimtaisiais gyvenimo metais stojo Vokietijos Komunistų partijos priešakyje ir, būdamas tame poste iki pat savo gyvenimo pabaigos, buvo didžiai gerbiamas ir mylimas, turėjo autoritetą tiek partijos narių tarpe, tiek ir milijoninėse vokiečių tautos masėse, ypač ryškiai liudijo, kad jis iš tikrųjų buvo įžymus ir pripažintas komunistų partijos, darbininkų klasės ir visos Vokietijos darbo liaudies vadas.

Jau prieš jo išrinkimą partijos pirmininku, Telmanas buvo vienas iš populiariausių Vokietijos darbininkų klasės veikėjų. Už jo pečių buvo ilgas kelias politinės kovos, kuri vyko ypatingai sudėtingomis sąlygomis.

Kaip tikras liaudies vadas, Telmanas sugebėjo nuo pat savo buvimo prie partijos vairo pradžios sutelkti apie VKP uždavinius ir šūkius visa, kas tiktai buvo Vokietijos darbininkų klasėje pažangiausia, revoliucingiausia, doriausia ir kovingiausia. Jis sugebėjo įkūnyti savyje visas masių vadovui būtinas savybes: beribį atsidavimą didžiajam proletarinės revoliucijos reikalui, bebaimiškumą kovoje, meilę masėms, neišardomą ryšį su jomis. Telmanas visada buvo pirmose gretose tų, kurie kovojo už darbo žmonių interesus. Jo pavyzdys ir tvirtas tikėjimas darbininkų klasės reikalo pergale įkvėpė masėms bebaimiškumą ir valią kovoti net tokiomis sunkiomis dienomis, kada socialdemokratijos lyderių išdavystė ir išdavikiški oportunistų veiksmai privesdavo darbininkus prie nesėkmių ir pralaimėjimų.

Didelį išpūdį visiems, kas yra matęs arba girdėjęs Telmaną, padarė jo tiesmukumas, sąžiningumas ir paprastumas. Jis niekada nemeilikavo masėms ir bet kuriomis aplinkybėmis nebijojo sakyti tiesą, nors kokia karti ji bebūtų. Kartu su tuo jis atidžiai išsiklausydavo į masių pageidavimus, pasiūlymus ir kritiką, studijavo ir apibendrindavo klasių kovos patyrimą, kurį kūrybiškai kaupė pati liaudis. Griežtas ir reiklus visiems ir sau pačiam, kalbant apie reikalą, Telmanas kartu būdavo kaip reta jautrus ir užjaučiantis žmogus.

Štai ką pasakojo apie Telmaną žmonės, su kuriais jis dažnai susitikdavo, tardavosi, kartu kovodavo už partijos reikalą, už darbo žmonių interesus. VKP Hamburgo komiteto narys Fricas Liuksas, nukankintas fašistų, ramus ir išlaikantis pusiausvyrą žmogus, kai būdavo išišnekama apie Telmaną, visada kalbėdavo susijaudinęs: „Kiek jame jėgos, energijos ir nesitaikstymo! — sakydavo Liuksas.— Jis tik ir gyvena partija! Ir vis tik, dažnai atvykdamas į Hamburgą partiniais reikalais, jis rasdavo laiko aplankyti seną tėvą arba užsukti į darbininkų namus, norėdamas pasimatyti su senais pažįstamais ir draugais.“

Labai šiltai atsiliepė apie Telmaną ir kitas įžymus Hamburgo darbininkų organizacijų veikėjas Edgaras Andre, Telmano kovinis bendražygis, vėliau fašistų nužudytas. „Tedi aš pažinojau daug metų, pasakojo Andre.—Aš dar nesu matęs mūsų partijoje tokių vadovų. Jis iš tiesų yra mums tikro revoliucionieriaus pavyzdys.“

Vieną kartą Telmanas atvyko į Hamburgą ir pastebėjo, kad partinė organizacija silpnai ruošiasi būsimajai Tarptautinei moters dienai. Kaip visada būdavo tokiais atvejais, jis neapsiribojo pasikalbėjimu su organizacijos sekretoriumi, o pats įsijungė į komiteto darbą. VKP Hamburgo komiteto sekretorius H. Šubertas pasakojo, kad Telmanas visada stengdavosi išigilinti į visas detales.

Jis neišvyko iš Hamburgo tol, kolei neišėjo specialus laikraščio numeris ir keletas lapelių, skiriu Kovo 8-ajai. „Tedis geras, paprastas, — pasakoja jis toliau, bet tuo pat metu griežtas ir reiklus, o tai svarbios vadovo savybės.“

Rūpestinga ir jautri pažiūra į darbo draugus, puikus sugebėjimas suprasti žmones ir suteikti jiems vertingą praktinę pagalbą leido Telmanui išauklėti patikimus ir dorus partinių ir profsajunginių darbuotojų kadrus. Savo nenuilstamu darbu ir pasiaukojama kova šie darbuotojai įnešė didžiulį indėlį į vokiečių liaudies kovą už laisvę ir taiką, už šviesią jų tėvynės ateitį.

Didelį vaidmenį, formuojantis Telmanui, kaip darbininkų klasės vadui, vaidino tai, kad jis nuolat papildydavo savo žinias, nepasitenkindamas pasiektais rezultatais. Kaip ir anksčiau, jis ilgai išsėdėdavo prie studijuojamų knygų, kruopščiai ruošdavo savo pasisakymus susirinkimuose ir spaudoje. Telmano duktė Irma rašo, kad tėvas labai daug ir nuodugniai studijuodavo Markso ir Engelso veikalus, pažinojo Lenina. Jis niekada nesiliaudavo mokytis.

Atkaklus ir sistemingas darbas tobulinant savo žinias padarė Telmaną įžymiu mokslinio socializmo žinovu. Jo pranešimai VKP suvažiavimuose, straipsniai, kalbos Kominternos kongresuose, KIVK plenumuose yra vertingas indėlis į marksizmo-leninizmo mokymo paruošimą, pritaikant jį Vokietijos istorijai ir Vokietijos darbininkų judėjimui įvairiuose šalies vystymosi etapuose. Milžinišką reikšmę Vokietijos ir tarptautiniam darbininkų judėjimui turi Telmano kūriniai, nagrinėjantieji vieningo darbininkų fronto ir Vokietijos Komunistų partijos darbininkų klasės daugumos iškovojo problemas, jo veikalai, kuriuose pateikiama laikinos dalinės kapitalizmo stabilizacijos ir 1929 metais prasidėjusios pasaulinės ekonominės krizės charakteristika.

Telmanas vienas iš pirmųjų VKP ir Kominternos veikėjų nurodė darbo žmonėms mirtiną fašizmo grėsmę, apibūdinęs fašistų partiją, kaip pačių agresyviausių ir aršiausių imperialistų, amžinų socializmo ir Tarybų Sąjungos priešų, suižūlėjusių reakcionierių ir juodašimčių partiją. Kartu su kitais VKP CK nariais jis paruošė kryptingą ir plačiosioms liaudies masėms aiškia kovos prieš karą ir fašistinę reakciją programą.

Ernstui Telmanui liaudyje nepaprastai išpopuliarėti padėjo jo nuostabus mokėjimas suprantamai ir įtikinamai išaiškinti tiesą apie darbo žmonių padėtį ir jų uždavinius, skleisti liaudies masėse ir aiškinti joms revoliucinius šūkius. Telmano kalboms buvo svetimos pigios retoriškos priemonės arba įmantrios, skirtos išoriniam efektui sudaryti, frazės. Svarbiausia jų teigiamybė, patraukianti skaitytojus, buvo tai, kad jos visada buvo nenuginčijamai logiškos, puikiai argumentuotos ir veikė tiek žmonių jausmus, tiek ir jų protą, padėdamos jiems daryti rimtas ir apgalvotas išvadas. Mačiusiųjų liudijimu, besiklausa Telmano, negalėjo netikėti tuo, ką jis sakė, negalėjo su įtemptu dėmesiu nesekti vystymosi jo minčių, nuosekliai ir logiškai išplaukiančių viena iš kitos. Jis paprastais žodžiais išreikšdavo giliausias mintis, kurios visiškai ir be išlygų patraukdavo klausytojus.

Įžymų oratorišką Telmano talentą ir didžiulę jo kalbų įtaką klausytojams buvo priversta pripažinti ir buržuazinė spauda. Pavyzdžiui, laikraštis „Dortmunder generalanzeiger“, aprašydamas vieną iš Telmano kalbų Rūro kalnakasiams, pranešė: „Telmano kalba buvo konkreči, be demagogijos ir išpūstų frazių.“

„Telmanas — geriausias ir ryškiausias Vokietijos proletariato protas.“ Taip apibūdino Telmaną Georgijus Dimitrovas.

Telmanas nepasitenkindavo pasisakymais oficialiuose posėdžiuose ir dideliuose susirinkimuose. Jis nepraleisdavo nė vienos progos pasikalbėti su nedidele grupe žmonių arba su atskirais darbininkais. Telmanui būdingas minties aiškumas ir nuovokumas kartu su įgimtu humoro jausmu, tiesumas ir atvirumas, paprastumas ir prieinamumas sudarydavo per pokalbius nuoširdumo ir atvirumo atmosferą.

Telmanas buvo glaudžiai susijęs su liaudies masėmis. Labai dažnai jis dalyvaudavo komunistų pirminių organizacijų susirinkimuose ir profsajunginiuose darbininkų susirinkimuose, visada juose aktyviai reikšdavosi.

Jis mėgo lankytis darbininkų kvartaluose ir kalbėtis su paprastais žmonėmis, studijuoti jų mintis ir poreikius. Neretai jis nuvykdavo ir j tolumus atkampius kaimus. Ten, vietoje, Telmanas, asmeniškai stebėdamas ir nuoširdžiai kalbėdamasis, susidarydavo vaizdą, kaip gyvena ir ką galvoja žemės ūkio darbininkai ir darbo valstiečiai.

Už visa tai darbo žmonės mylėjo Telmaną, jie matė jame energingą jų interesų gynėją, laikė jį savo vadu, su meile jį vadindavo „mūsų Tedis“.

Aiškus protas, milžiniška energija, išmūs organizatoriaus gabumai ir kristalinis proletarinio revoliucionieriaus dorumas kiekvienais metais kėlė Telmano autoritetą masėse, stiprino milijonų darbo žmonių pasitikėjimą juo. Telmano asmenyje vokiečių liaudis matė tiesioginį Augusto Bebelio, Karlo Libknechto ir Rozos Liuksemburg reikalą perėmėją ir tęsėją, energingą, valingą, nepaperkamą ir išmintingą vadą.

KOVA UŽ VIENINGO DARBININKŲ FRONTO SUDARYMĄ

„Sustiprinti profsajunginio judėjimo vienybę!“ Telmanas visada skirdavo didelę reikšmę komunistų darbui profesinėse sąjungose. Partijos Berlyno suvažiavime, įvykusiame 1925 metų vasarą, jis paragino partiją sutelkti dėmesį darbui profsajungose ir pasiekti, kad kiekvienas komunistas dalyvautų profsajunginiame judėjime.

Telmano iniciatyva 1925 metais prasidėjo reorganizavimas profsajungų, kurios buvo VKP įtakoje ir įėjo į Revoliucinę profsajungų opoziciją (RGO). Šis reorganizavimas vyko tuo pačiu gamybiniu principu, pagal kurį buvo reorganizuojama partija. Dėl to pastebimai padidėjo narių augimas organizacijose, kurios priklausė RGO. Revoliucinės profsajungos pradėjo vaidinti žymesnį vaidmenį, vadovaujant ekonominei ir politinei Vokietijos darbo žmonių kovai.

Tačiau Telmanas toli gražu negalvojo apriboti partijos veiklą profsajungose tik darbu Revoliucinėje profsajungų opozicijoje. Jis nuolatos ragino, kad komunistai kovotų už partijos įtaką visose organizacijose, kurioms priklausė darbo žmonės, ypač reformistinėse profsajungose ADGB („Visuotinis Vokietijos profsajungų susivienijimas“).

Pradėjęs savo politinę veiklą profsajungose, jis ypač gerai suprato, kokią reikšmę turi profsajungos, norint pasiekti laimėjimų darbininkų judėjime. Tačiau tuo metu toli gražu ne visi komunistai suprato, kaip yra svarbu ir būtinai reikalinga nuolat dirbti reformistinėse profsajungose. Kai kurie komunistai j šias

profsajungas žiūrėjo grynai kaip j reaktines, nematydami reikalo skirti profsajungos narius — darbininkus nuo reformistinių vadovų. Tai buvo naudinga tik profsajunginiams bonzoms, kurie ir taip stengėsi įtikinti darbininkus, jog komunistai priešiška žiūri į profsajungas. Stengdamiesi pakirsti komunistų įtaką eilinių profsajungos narių masėms, jie nesibijodavo pašalinti iš profsajungų komunistus ir sekusius jais darbininkus.

Vienas iš tų, prieš kuriuos imtasi represijų, buvo ir Ernstas Telmanas. Visos Vokietijos susisiekimo kelių darbuotojų federacijos valdyba (į šią federaciją įėjo transportininkų sąjunga) 1931 metais pašalino Telmaną iš šios sąjungos, remdamasi tuo, kad jis buvo VKP CK pirmininkas ir priklausė Revoliucinei profsajungų opozicijai, „užmiršę“, kad prieš dvejus metus transportininkų profsajunga apdovanojo jį garbės raštu, pažymėdama jo įžymią veiklą tarpe transporto darbininkų, kurių profesinėje sąjungoje jis buvo 25 metus.

Telmanas nenutylėjo šios nešvarios profsajunginių biurokratų akcijos. Jo išspausdintas „Atviras laiškas“ yra puikiasias politinės revoliucinės literatūros pavyzdys. Siame laiške Telmanas, iškeldamas vokiečių profsajungų revoliucines tradicijas, ryškia ir įtikinančia forma parodė, koks menkas vaidmuo profsajungų lyderių, kurie pasidarė svarbiausia kliūtis darbininkų kovos prieš engėjus ir išnaudotojus vystymosi kelyje.

Telmano „Atviras laiškas“ suvaidino didelį vaidmenį profsajungų gyvenime. Jis padėjo suartėti darbininkams, įėjusiems į profsajungų susivienijimą AIM i H, su komunistais ir Revoliucine profsajungų opozicija.

Telmanas pasinaudodavo kiekvienu atveju, siekdamas paprastais, suprantamais ir įtikinamais pavyzdžiais parodyti darbininkams vieningo fronto reikšmę.

Telmano duktė Irma pasakoja, kad netgi per retus užmiesčio pasivaikščiojimus Blankenezėje, prie Hamburgo, kur suvažiuodavo šeštadieniais pailsėti darbininkų šeimos, jos tėvas visada rasdavo laiko nuoširdžiai pasikalbėti su darbininkais. Elbės pakrantėje rinkdavosi komunistai, nepartiniai, socialdemokratai. Tarp jų neretai kildavo ginčų, kuriuose visada dalyvaudavo Telmanas. „Pagalvokite,— sakydavo jis darbininkams, — kiekvienas pirštas atskirai mažai, ką gali padaryti, tik sugniaužus pirštus į kumštį, jie tampa jėga.“

„Nė pfenigo kunigaikščiams!“ VKP veikla, siekiant sudaryti vieningą darbininkų frontą, darėsi vis sėkmingesnė. Kaip įtikinamas įrodymas, kokią didelę reikšmę turi darbininkų veiksmų vienybė kovojant už revoliucinių uždavinių įgyvendinimą, 1925—1926 metais VKP iniciatyva buvo suorganizuota kampanija prieš žemės ir turto gražinimą kaizerio dinastijos Hohencolernų atstovams ir kitiems vokiečių kunigaikščiams, kurie buvo nuversti 1918 metų revoliucijos išdavoje. Eilę metų šis turtas buvo valstybės priežiūroje. Užuoat eksproprijavus žemes, kunigaikščių užgrobtas per eilę šimtmečių, ir jas išdalijus bežemiams valstiečiams, o rūmus perdavus bendram liaudies naudojimui, buržuazija ir jos statytiniai — dešinieji socialdemokratai pripažino „teisingu“ kunigaikščių reikalavimą „atlyginti nuostolius“.

Vokietijos Komunistų partija vadovavo visur kilusiam vokiečių liaudies protesto judėjimui prieš kompensacijos išmokėjimą kunigaikščiams. E. Telmano iniciatyva VKP iškėlė pasiūlymą dėl referendumo pravedimo šalyje kunigaikščiams turto gražinimo klausimu.

Komunistai išvystė didelę kampaniją darbininkų ir kitų darbo žmonių sluoksnių tarpe. Nepaprastai populiarus pasidarė komunistų partijos iškeltas šūkis: „Nė pfenigo kunigaikščiams!“ Visoje šalyje vyko tūkstančiai susirinkimų ir mitingų. Daugelyje šių susirinkimų pasisakė Ernstas Telmanas.

Ugningą demaskuojančią kalbą pasakė jis reichstage; ši kalba suvaidino ypač svarbų vaidmenį vystant kampaniją. Į kovą išitraukdavo vis platesni vokiečių tautos sluoksniai. Atsivėlgdamas į tai, Telmanas kreipėsi į VSDP valdybą ir ADGB vadovus, siūlydamas išstoti vieningu frontu prieš kunigaikščių neteisėtų pretenzijų patenkinimą ir už palikto jų turto perdavimą liaudžiai.

Socialdemokratų ir profsajungų vadai, VSDP ir profsajungų eilinių narių nepaprastai spaudžiami, neišdrįso atmesti šio pasiūlymo. Įvykusių derybų išdavoje VKP, VSDP ir ADGB susijungė ir išstojo su bendra platforma prieš „nuostolių atlyginimą“ kunigaikščiams. Referendumas įvyko 1926 metų birželio 20 dieną. 15,5 milijono rinkėjų atidavė savo balsus už neatlyginamą kunigaikščių turto eksproprijavimą. Šis balsų skaičius 4 milijonais buvo didesnis už skaičių balsų, kuriuos gavo VKP ir VSDP 1924 metais per rinkimus į reichstagą.

Nepaisant to, kad per referendumą nepavyko surinkti pagal konstituciją reikalingų 20 milijonų balsų, jo rezultatai liudijo, kad VKP iškovojo stambų laimėjimą.

Kitas ryškus pavyzdys darbininkų kovos, prarastos darbininkų komunistų ir socialdemokratų veiksmų vienybės į pagrindą, buvo Reino—Vestfalijos srities lokautuotų metalistų kovinis išstojimas 1928 metų spalio—gruodžio mėnesį, kuriame dalyvavo 220 tūkstančių metalistų. Kovos įkarštyje į Rūrą atvyko Ernstas Telmanas. Lapkričio 8 dieną daugiataūkstantiniame darbininkų susirinkime Esene jis pasakė ilgą kalbą. Savo pasisakyme Telmanas išdėstė VKP ir revoliucinių profsajungų veiksmų programą, užtikrinančią, jog kova už teisėtų darbininkų reikalavimų pakelti darbo užmokestį 15 pfenigų už valandą patenkinimą bus sėkminga.

Lapkričio 9 dieną E. Telmano iniciatyva VKP CK priėmė kreipimąsi, kuriame ragino Vokietijos darbininkų klasę palaikyti Rūro proletariato kovą ir sudaryti galingą solidarumo su Rūro darbininkais judėjimo frontą. Atsakydami į Telmano raginimą, daugelio Vokietijos sričių darbininkai pravedė plačią pagalbos Rūro metalistams kampaniją. To išdavoje tūkstančiai vaikų buvo išsiųsti į kitus darbininkiškus šalies rajonus. Daug šimtų darbininkų šeimų per organizacijos „Tarpautinės darbininkų savitarpio pagalbos“ skyrių pradėjo gauti maistą.

Rūro darbininkų kova privedė prie dalinio jų reikalavimų patenkinimo — darbo užmokestis buvo padidintas 2—6 procentais.

1928 metų pabaigoje ir 1929 metų pradžioje įvyko streikai eilėje Vokietijos miestų; darbininkams vieningai veikiant, šie streikai taip pat baigėsi daline streikininkų pergale.

Darbininkų savigynos organizatorius. Populiari masinė kovinė darbininkų klasės organizacija Vokietijoje buvo „Raudonųjų frontininkų sąjunga“ („Rot front“). Ji įsisteigė 1924 metais darbininkų savigynos būrių („proletarinių šimtinių“) pagrindu. „Raudonųjų frontininkų sąjungos“ organizatorium ir nuolatiniu jos centriniu štabo vadovu buvo Ernstas Tefmanas, kuris raudonųjų frontininkų tarpe turėjo neginčijamą autoritetą ir buvo visų mylimas kaip žmogus, pagarsėjęs savo ryžtingumu, kovojant prieš reakciją, drąsa ir išymiais organizatoriaus gabumais.

Svarbiausias sąjungos uždavinys buvo kova prieš reakciją ir fašizmą, kapitalistinę vergovę ir imperialistinį karą. Raudonuosius frontininkus galėjai matyti visur, kur darbo žmonės kovojo su savo priešais arba juos ištikdavo nelaimė.

„Raudonųjų frontininkų sąjungos“ būriai vykdė garbingus ir atsakingus uždavinius: saugodavo darbininkų susirinkimus ir demonstracijas nuo reakcinių fašistinių padugnių užpuolimo, sergėjo streikininkų piketus, pasiaukojamai gynė darbininkų kvartalus nuo teroristinių fašistų užpuolimų. Raudonieji frontininkai ėjo į pagalbą liaudžiai ir tada, kai ją užgriūdavo stichinės nelaimės. Antai per potvynį Vidurio Vokietijoje jie išgelbėjo nuo pražūties šimtus darbininkų šeimų, o per krušą Elbės slėnyje jie padėjo mažžemiams valstiečiams išsaugoti jų pasėlius.

1928 metais „Raudonųjų frontininkų sąjunga“ savo eilėse turėjo per 100 tūkstančių žmonių, neskaitant sąjungos jaunimo filialo — „Raudonojo jaunimo fronto“, kuriame buvo 100 tūkstančių žmonių.

Svarbiausias šių organizacijų, taip pat „Raudonosios moterų sąjungos“ uždavinys — įtraukti į organizuotą kovą tuos darbo žmonių sluoksnius, kurie norėjo kovoti, bet nepriklausė kompartijai. Šios sąjungos buvo VKP kovinis ramstis ir patikimas rezervas.

Kiekvienais metais būdavo rengiamas „Raudonųjų frontininkų sąjungos“ sąskrydis. Dešimtys tūkstančių raudonųjų frontininkų patraukdavo į Berlyną ir kartu su miesto gyventojais darniomis gretomis eidavo gatvėmis, demonstruodami vokiečių proletariato jėgą ir galią, keldami išnaudotojų klasėms ir jų ginkluotoms gaujoms baimę ir neapykantą. Pilka uniforma vilkinčių raudonųjų frontininkų priešakyje visada galėjai matyti Telmaną.

Baikščiai vengdamos susirėmimo su stambiais sąjungos daliniais, fašistinės gaujos, vyriausybės remiamos, iš už kampo netikėtai užpuldavo atskirus raudonųjų frontininkų būrius.

Kartą 1928 metų vasarą nedidelę raudonųjų frontininkų grupę atakavo stambus ginkluotų fašistų būrys Berlyno Lichterfeld-Ost geležinkelio stoties rajone. Per įnirtingą susirėmimą 24 raudonieji frontininkai buvo sužeisti. Raudoniesiems frontininkams padėti stoji Vedingo, Neikiolno ir Kreicburgo darbininkai. Skubančius į pagalbą darbininkus sutiko stambūs policijos būriai. Sutviskėjo policininkų kardai, pradrioksėjo šūviai. Ėmė lietus žmonių kraujas. Ernstas Telmanas, būdamas tarp darbininkų ir gelbėdamas sužeistą darbininką nuo naujo sužvėrėjusio policininko užpuolimo, čiumpa jį. Tačiau kardu jau užsimota, ir jis krinta ant Telmano galvos, bet šis nepaleidžia iš rankų paplūdusį krauju draugą. Telmano žygdarbis įkvepia darbininkus. Jų spaudžiami, policininkai buvo priversti bėgti. Demonstrantai traukia toliau, pasidaro daugiatūkstantinis mitingas. Sužeistas, bet kaip anksčiau energingas ir tvirtas, Telmanas pasako ryškia kalbą, kurioje kviečia mases duoti lemiamą atkirtį reakcijos jėgoms. Demonstracija pavirsta į galingą dešimčių tūkstančių proletarų eisena.

Nepaprastai bijodama „Raudonųjų frontininkų sąjungos“, buržuazija reikalauja, kad reichskancleris Vilhelmas Marksas uždraustų sąjungą. Vyriausybės mėginimas išleisti įsakymą dėl uždraudimo sutinka ryžtingą Vokietijos darbo žmonių atkirtį. Masių pasipiktinimas pasiekė tokį mastą, kad Vilhelmo Markso vyriausybė buvo priversta įsakymą atšaukti.

Tik po metų vyriausybė, vadovaujama dešiniojo socialdemokrato Miulero, 1929 metais žvėriškai sušaudžiusi Berlyno darbininkų Gegužės pirmosios demonstracija, nepabūgo tokios reakcinės priemonės, kuriai nesiryžo buržuazinė V. Markso vyriausybė. Nepaisant išleisto įsakymo, „Raudonųjų frontininkų sąjunga“ dar ilgai funkcionavo po oficialaus uždraudimo. 1930 metų vasario mėnesį Telmanas iš reichstago tribūnos kalbėjo: „Mes šiandien di-džiudamiesi galime konstatuoti, kad „Raudonųjų frontininkų sąjunga“ egzistuoja ir toliau tebekovoja, nepaisydama jokio uždraudimo.“

Net 1932 metais „Raudonųjų frontininkų sąjungos“ būriai toliau atlieka savo garbingą pareigą ginti darbininkų susirinkimus, mitingus ir demonstracijas nuo fašistinių ordų teroro. Vieną kartą 1932 metų vasarą į VKP Hamburgo miesto komitetą atėjo pranešimas, kad atvyksias Telmanas ir jis noris pasisakyti masiniame darbininkų susirinkime. Ši žinia aplėkė visą miestą ir, nepaisant liūtis, į Liubekertorfeldo sporto aikštę gerokai prieš nustatytą laiką susirinko tūkstančiai žmonių. Dar anksčiau čia atėjo nedidelėmis grupėmis uždraustosios „Raudonųjų frontininkų sąjungos“ būriai. Jie pasiskirsto po penkis ir imasi saugoti susirinkimą, kad neužpultų fašistai.

Paskirtu laiku į aikštę suplaukia daug tūkstančių žmonių. Netrukus susirinkusiųjų eilėmis pasklinda žinia: „Tedis atvyko!“ Telmano pasirodymas tribūnoje sutinkamas garsiais šūksmais „valio!“; hamburgiečiai visi kaip vienas skanduoja: „Ernstui Telmanui rot front“. Prieš prasidedant mitingui, palei tribūną darniai pražygiuoja raudonųjų frontininkų būriai. Savo jaudinančioje kalboje Telmanas pasakoja apie šalyje susidariusią padėtį, apie augantį fašistinį pavojų, apie tai, kad darbininkų klasė turi organizuotai duoti atkirtį reakcijos jėgoms.

Telmano kalbos baigiamieji žodžiai, kuriais jis ragina darbininkus į ryžtingą užparlamentinę kovą, sukelia plojimų audrą. Darbininkų orkestras atlieka „Internacionalą“, ir dešimt tūkstančių balsų kartu su Telmanu gieda tarptautinio proletariato himną.

Panašūs faktai buvo ne vieninteliai, rodantieji vokiečių darbininkų revoliucinės dvasios augimą. Toliau ėmė augti Revoliucinės profsąjungų opozicijos skaičius ir kovinis aktyvumas. Vis didesnę vaidmenį vaidino Vokietijos Komunistinė jaunimo sąjunga. Stiprėjo VKP įtaka darbininkų socialdemokratų ir eilinių profsąjungų susivienijimo ADGB narių tarpe ir moterų organizacijų tarpe. 1932 metais gamybinių partijos kuopelių buvo daugiau kaip 2200, o namų kuopelių — apie 6 tūkstančius, teritorinių grupių — 6500. Partijos skaičius nuo 1928 iki 1932 metų išaugo daugiau kaip du kartus ir 1932 metų gale sudarė 360 tūkstančių žmonių.

Kova už darbininkų klasės vienybę 1929—1932 metais. 1929 metais įvyko VKP XII (Vedingo) suvažiavimas. Su-važiavimas paragino visus partijos narius iškovoti darbininkų klasės daugumą, savarankiškai vadovauti ekonominei darbininkų masių kovai ir paversti šią kovą politiniais revoliuciniais išstojimais, pravedant masinius streikus.

Kaip lemiamą sąlygą šiems uždaviniams išspręsti suvažiavimas paskelbė veiksmų vienybę darbininkų-komunistų su socialdemokratiniais darbininkais, darbininkais-krikščionimis ir eilinais ADGB nariais.

Suvažiavimas sudavė triuškinantį smūgį dešiniams oportunistams partijos viduje, kliudžiusiems įgyvendinti vieningo fronto taktiką; dešiniųjų lyderiai Brandleris ir Talheimeris buvo pašalinti iš VKP.

Kiek vėliau, 1929 metų pabaigoje, pasaulinės ekonominės krizės augimo ir klasinių mūšių stiprėjimo laikotarpiu, prieš vieningo proletarinio fronto politiką stoji smulkiaburžuazinė sektantinė „radikalinių inteligentų“ (H. Neįmano, Hiršo, Ziuskindo ir kt.) grupė. Keletą metų Telmano vadovaujama VKP CK teko kovoti prieš šią oportunistinę grupę, kuri padarė didelę žalą partijai.

Demaskuodama reformistus, įvairius demagogus ir triuškindama oportunistus savo pačių eilėse, VKP atkakliai dirbo tarp darbo žmonių, esančių socialdemokratų ir buržuazinių partijų įtakos sferoje, siekiant pritraukti juos vieningo revoliucinio proletarinio fronto pusėn.

Įžymus vaidmuo kovojant už šio tikslo įgyvendinimą priklausė Ernstui Telmanui. Nebuvo beveik nė vienos Telmano pasakytos kalbos arba jo parašyto straipsnio, kuriuose jis nebūtų kvietęs susivienyti darbininkus-komunistus su socialdemokratiniais darbininkais. Telmanas ne sykį kartojo, jog komunistų partija neturi jokių kitų interesų, be darbininkų klasės interesų, o jos partinė politika — tai ir yra darbininkų klasės politika. „Niekada, nė akimirksniui,— pabrėžė jis kalboje, skirtoje socialdemokratiniais darbininkams, — mes nepamirštame, kad socialdemokratiniai darbininkai yra mūsų klasės broliai.“

Kartu su tuo VKP, jos Centro Komitetas toliau nenuilstamai ir atkakliai kovojo už kontaktų užmezgimą su VSDP vadovybe. Šie mėginimai dažniausiai būdavo atmetami, bet net ir tokiais atvejais jie nebuvo bereikalingi. Socialdemokratijos lyderių atsisakymas nuo vieningo fronto spęsti praktinius uždavinius darbo žmonių interesais atverdavo darbininkams akis, jie suprasdavo, kaip iš tikrųjų yra. Šis atsisakymas demaskuodavo socialdemokratijos lyderių politikos oportunistinę esmę.

Antai 1927 metais Telmano iniciatyva Hamburgo komunistai pateikė apsvarstyti VKP, VSDP ir ADGB atstovų susirinkimui minimalių reikalavimų Hamburgo municipalitetui programą. Svarstant šią programą, kuri nepatiko socialdemokratijos lyderiams, tuometinis VSDP Hamburgo organizacijos pirmininkas Leitericas išūliai pareiškė, kad būti koalicijoje su komunistais — tai tas pats, ką nuolat vaikščioti su virve ant kaklo.

Telmanas tuoj pat atkirto:

O ar jūsų sąjunga su vokiečių „liaudies partija“ ne virvė ant kaklo?

Leitericą šis klausimas suglumino. Tiesa, jis iš karto atsakė: „Ne, tai anaipol ne virvė ant kaklo“, — bet tuoj pat supratęs, kad per daug išsižiojo ir kad atsakymas gali sukelti nepasitenkinimą eilinių socialdemokratų tarpe, pridūrė: „Jeigu imsime vienyti, tai neišvengsime teismo arba policijos.“

Neleisdamas Leitericui atsikvošėti, Telmanas vėl paklausė:

O prieš ką?

Ir čia dešiniųjų socialdemokratų lyderis galutinai iš-sidavė. „Prieš tuos,— pareiškė jis,— kas nevykdo įstatymų, vis tiek jei netgi tai darbininkas. Jeigu jis nevykdo jam pavestų pareigų, pas jį reikia eiti su policija!“

Po šių Leiterico žodžių Telmanui nereikėjo daug gaišti laiko, norint demaskuoti oportunistines pozicijas socialdemokrato, kurio pareiškimas gerai pats save apibūdina.

Kalbama apie skirtingus dalykus,— ramiai atsakė jam Telmanas.— Jūs — partija, palaikanti valstybę, mes esame partija, kuri kovoja prieš kapitalistinę valstybę. Mes norime sukurti kitą valstybės formą: mes kovojame už valstybę proletarinę... Ir vis dėlto mes siūlome socialdemokratijai pasinaudoti galimybe legaliai siekti įgyvendinti gyvybinius proletariato reikalavimus, kaip tai buvo užsibrėžta ir raštiškai pasiūlyta.

Nuosekliai ir nenuilstamai Ernstas Telmanas ir jo kovos draugai pabrėždavo šią pasidariusią jų pasisakymų raštu ir žodžiu leitmotyvą minti, kad visos darbininkų jėgos, nepriklausomai nuo to, ar jie priklauso vienai ar kitai partijai arba profsajungoms, turi būti suvienytos į vieną srautą, siekiant bendrų tikslų, kurie iškyla šalies darbininkų klasei.

Ir reikia pasakyti, kad, laikui bėgant, vis didesnė dalis socialdemokratiškos darbininkų pasitraukdavo nuo VSDP ir reformistinių profsajungų, dalis jų įstodavo į komunistų partiją arba prijautė jai, įsiliedami į Revoliucinės profsajungų opozicijos eiles.

Tuo būdu, VKP palaipsniui stiprino savo ryšius su darbininkų masėmis. Tuo pat metu ji kovojo su tais trūkumais ir klaidomis, kurie kliudė dirbti šį darbą. Viena iš klaidų tuo metu, kaip pažymėjo VKP XV suvažiavimas, buvo tai, kad kaip tiesioginis uždavinys buvo keliamas socialistinė revoliucija ir proletariato diktatūra, kai tuo tarpu tam nebuvo būtinų prielaidų. Kita klaida — vis dėlto šio toks nepakankamas darbo vertinimas socialdemokratiškos darbininkų tarpe ir reformistinių profsajungų viduje. Abi šios klaidos sąlygojo tai, kad tam tikra dalis komunistų nepakankamai vertino fašizmo grėsmę.

VKP CK su Ernstu Telmanu priešakyje, remdamasis komunistų masėmis ir naudodamas išbandytą bolševikinį kritikos ir savikritikos metodą, sėkmingai įveikdavo trūkumus ir klaidas partinių organizacijų, darbe, kuriant vieningą darbininkų frontą.

Hitlerininkų demagogijos demaskavimas. Vadovaujant kovai už vieningą darbininkų frontą ir kuriant pagrindus plačiam antifašistiniam frontui, Ernstas Telmanas, VKP Centro Komitetas skyrė didelį dėmesį nacionalinės ir socialinės hitlerininkų demagogijos demaskavimui. Tai buvo juo labiau būtina, nes Vokietijoje „socialinės pažangos“ ir „nacionalinio išlaisvinimo“ supratimas buvo iškraipytas ir suvulgarintas reakcionierių, kurie stengėsi šiomis savo išore darbo žmonėms patraukliomis sąvokomis pridengti savo antinacionalinę esmę. Ilgą laiką reakcionieriams sekėsi apgauti vokiečių tautą, nes ji niekada nėra turėjusi tikrosios laisvės ir tikrojo atstovavimo teisių ir neturėjo aiškaus supratimo apie juos. O valdančiosios klasės negailėjo nei jėgų, nei lėšų, siekdamas pavaizduoti pirmojo pasaulinio karo kurstytojus ir kaltininkus kaip patriotus ir „nacionališkai mąstančius žmones“ ir visomis jėgomis prieinamomis priemonėmis propaguoti netvardomą revanšizmą ir šalies militarizavimo politiką.

Su didžiausiu užsimojimu šią niekšišką veiklą išvystė hitlerinė fašistinė partija. Būtent to siekdami vokiškieji fašistai pasivadino „nacionalsocialistais“, nors, kaip yra žinoma, tikrovėje jų partija neturėjo nieko bendra nei su nacionaliniais, nei su socialiniais darbininkų klasės interesais. Kada hitlerininkai kalbėjo apie „nacionalinius interesus“, iš tikrųjų turėjo galvoje ne tikrus nacionalinius liaudies interesus, o tik nacionalistinius prietarus, rasizmą, revanšo idėją. Tokia pat apgaulinga buvo ir socialinė hitlerininkų programa. Vokiečių

buržuazija negailėjo nei lėšų, nei pastangų, siekdama sudaryti hitlerininkams pačias palankiausias sąlygas vykdyti savo demagoginę veiklą.

Vokietijos komunistai atliko didelį darbą, demaskuodami fašistinę demagogiją nacionaliniais ir socialiniais klausimais. 1929—1930 metais, užėjus pasaulinei ekonominei krizei, kai fašistinė grėsmė pasidarė realus pavojus, pirmą kartą reikšmę toliau sėkmingai plečiant kovą už mases įgavo uždavinys teisingai ir suprantamai suformuoti ir išaiškinti masėms VKP programą nacionaliniu ir socialiniu klausimu. Šios programos sudarymo iniciatorius ir jos autorius buvo Ernstas Telmanas.

1930 metų rugpjūčio mėnesį VKP Centro Komiteto priimta „Nacionalinio ir socialinio išlaisvinimo programa“ buvo didžiausios istorinės reikšmės dokumentas. Joje buvo duota ypatingai ryški šalyje susidariusios būklės charakteristika. Pažymėdama išaugusį fašizmo pavojų, programa plačiai kritikavo hitlerininkų demagogiją, apibūdino juos kaip „antiliaudinę, antidarbininkišką, antisocialistinę partiją, kraštutinės reakcijos, darbo žmonių išnaudojimo ir pavergimo partiją“. Programa nužymėjo vienintelį teisingą susidariusiomis sąlygomis kelią į laisvę ir nepriklausomybę — visaliaudinės kovos kelią prieš hitlerinį fašizmą ir imperializmą, siekiant sukurti nacionališkai nepriklausomą demokratinę Vokietiją.

Iš konkrečių programos reikalavimų buvo: imperializmo nuvertimas ir tautų išlaisvinimas iš finansinio kapitalo valdžios, Versalio sutarties ir „Jungo plano“ denonsavimas, tvirta politinė ir ekonominė sąjunga su Tarybų Sąjunga, bankų ir stambių įmonių nacionalizavimas, stambių dvarų eksproprijavimas ir perdavimas mažžemiams valstiečiams, darbo užmokesčio padidinimas, socialinio aprūpinimo įgyvendinimas valstybės lėšomis, visiems teisė į darbą ir kt.

Tai buvo iš tiesų išlaisvinimo programa, nurodžiusi vokiečių tautai kelią į taiką, laisvę, nepriklausomybę ir socialinę pažangą. Didelis ir našus darbas, kurį atliko VKP šios programos pagrindu, sukėlė, kaip pažymėjo Ernstas Telmanas, „didelį milijoninių masių pagyvėjimą ir smarkų suaktyvėjimą. Socialdemokratiniai darbininkai neliko nuošaly nuo šio proceso“.

Svarbią reikšmę turėjo šis darbas ir pačiai VKP. Pa-gerėjo organizatorinis partijos darbas. Dar labiau išaugo jos autoritetas masėse. Per visa tai dar labiau padidėjo darbininkų klasės aktyvumas. 1930—1931 metais įvyksta Berlyno metalistų ir vamzdžių tiesėjų, Rūro kalnakasių ir Hamburgo uostininkų streikai. Šiems streikams vadovau- ja komunistai ir Revoliucinė profsajungų opozicija. Juose dalyvauja didelė dalis socialdemokratinė darbininkų. Išauga VKP vadovaujamų revoliucinių opozicinių profsajungų skaičius. Po 1930—1931 metų streikinių susirėmimų VKP pavyksta sukurti savarankiškas revoliucines „raudonąsias profsajungas“ Berlyne, Rūre, Hamburge ir kituose miestuose.

PRIEŠ FAŠIZMĄ IR KARĄ

Kovoje už antifašistinį frontą. 1929—1933 metų pasaulinė ekonominė krizė, sukėlus savo mastu ypatingą kapitalizmo vidaus ir išorės prieštaravimų paaštrėjimą, padarė tai, kad buržuazinėse valstybėse ėmė augti reakcinės jėgos. Agresyviųjų kapitalistinių valstybių vyriausybės vis atviriau ekonomiškai,

diplomatiškai ir ideologiškai ruošėsi karui. Visur išnaudotojų klasės kėlė j valdžią reakcinius veikėjus. Palaipsniui buvo fašizuojama buržuazinių vyriausybių politika.

Vokietijoje šis procesas pasireiškė tuo, kad pramoninės ir finansinės monopolijos, mačiusios, jog fašizmas yra patikimiausia priemonė jų reakciniams, agresyviems tikslams pasiekti, praskynė kelią fašistinei hitlerinei partijai, kuri buvo pačių aršiausių taikos, demokratijos ir socializmo priešų sambūvis.

Neslėpdami savo ketinimų užgrobti valstybinę valdžią, fašistai pradėjo vykdyti Vokietijoje masinį terorą. Vyriausybiniai organai ir policija visą laiką buvo suižulėjusių fašistinių gaujų pusėje.

Ernstas Telmanas, kaip ir visi komunistai, turėjo tuo metu dirbti ypatingai sunkiomis sąlygomis. Berlyno rajone Sarlotenburge, kur 1931 metais gyveno Telmano šeima, dislokavosi fašistinis smogiamasis būrys, kurio vadovybė, kaip ir kitų smogikų būrių, planingai vykdė savo žudynių programą. 1931 metų vasario mėnesį jie nužudė šūviu į nugarą Vokietijos Komunistinės jaunimo sąjungos aktyvistą Oto Griunebergą. Tuoj po to fašistai užpuolė kitą jauną darbininką, žvėriškai jį nužudė, o lavoną su-pjaustė j gabalus. Diena iš dienos smogikai užpuldavo darbininkų kvartalus, įsiverždavo į butus, mušdavo moteris ir vaikus, šaudydavo į žmones, niokodavo namus. Taip hitlerininkai siautėjo visur.

Telmanas, jo kovos draugai ir bendražygiai pamatė artėjančio fašistinio maro pavojų ir pirmieji nurodė vokiečių tautai, kad vokiečių nacijai gresia mirtina fašizmo grėsmė, todėl, kaip pagrindinį veikimo šūkį jie iškėlė šūkį visaliaudinės kovos prieš fašistinės diktatūros įvedimo grėsmę. Telmanas kartu pabrėždavo, kad organizacinė šios kovos forma turi pasidaryti vieningas liaudies frontas, besiremiantis darbininkų klasės kovine vienybe. Plataus nacionalinio antifašistinio fronto sudarymą Telmanas laikė svarbiausiu ir labiausiai neatidėliotinu suvienytų darbininkų pastangų tikslu.

Ypatingą dėmesį jis skyrė vieningo fronto organizavimui iš apačios, teisingai matydamas jame pačią revoliucingiausią kovos priemonę prieš fašistinį pavojų. Aiškindamas vieningo fronto organizavimo iš apačios prasmę, Telmanas pabrėždavo, kad eilinių socialdemokratų bendradarbiavimas su komunistais visiškai nereiškia, jog VSDP nariai būtinai turi atsisakyti savo narystės šioje partijoje. Svarbiausias uždavinys buvo bendrai kovoti prieš reakcijos puolimą. „Mes, komunistai,— kalbėjo Telmanas,— nekėliam sąlygų darbininkų klasei, išskyrus vieną: būti drąsiai ir pasiaukojamai pasirengus ir trokšti masiškai kovoti prieš fašizmą ir darbininkų plėšimą, naudojant visas kovines proletariato priemones... Svarbiausia problema, kuri betarpiškiausiai paliečia visus darbininkus, yra ši: kaip užkirsti kelią fašistinės diktatūros Vokietijoje įvedimui. Kaip galima užkirsti kelią darbo užmokesčio ir pašalpų tolesniam mažėjimui, naujiems ypatingiesiems dekretams, darbininkų judėjimo ir darbininkų organizacijų slopinimo, pavergimo ir sutriuškinimo priemonių stiprinimui,“

VKP ir jos vado Ernsto Telmano primygtiniai raginimai pasiekdavo tikslą: buvo rimtų laimėjimų, įgyvendinant vieningą frontą. Salyje veikė „Kovos su fašizmu sąjunga“, apėmusi plačius miesto ir kaimo darbo žmonių sluoksnius. 1932 metais jos narių buvo daugiau kaip 100 tūkstančių.

—1932 metais komunistų partija pravedė kartu su sąjunga eilę antifašistinių konferencijų ir liaudies kongresų prieš badą ir fašizmą. 1931 metų pirmoje pusėje

kompartija vadovavo Rūre kalnakasių streikui, per kurį jai pasisėkė vietoje sudaryti vieningą darbininkų klasės frontą.

1932 metų vasarą kompartija suorganizavo plačią „Antifašistinę akciją“, kurios tikslas buvo suvienyti darbo žmones, nepriklausomai nuo to, kokiai jie partijai priklauso ir kokios jų politinės pažiūros, kovai prieš fašizmą ir karo pavojų. 1932 metų liepos 12 dieną VKP sušaukė Berlyne antifašistinį vienybės prieš fašizmą kongresą. Kongrese dalyvavo 1465 delegatai, iš kurių 379 buvo VKP nariai, 132 — VSDP nariai ir 954 — nepartiniai. Kongresas kreipėsi į Vokietijos darbo žmones su manifestu, ragindamas juos įsijungti į kovą su fašizmu.

Tik per du mėnesius 1932 metų antroje pusėje, komunistams vadovaujant, įvyko daugiau kaip 900 streikų, daug antifašistinių demonstracijų ir mitingų. Ernstas Telmanas pasisako daugelyje darbininkų ir partiniuose susirinkimuose, dalyvauja demonstracijose. Vienoje savo kalboje, 1932 metų lapkričio 1 dieną Berlyne „Sportpalast“ salėje, jis kreipiasi tiesiog į tuos Hitlerio šalininkus iš smogikų būrių, kurie buvo prieš hitlerinę blokavimosi su pramonininkais ir junkeriais politiką. „Ateis laikas,— sakė Telmanas,— kai ir jūs suprasite, kad esate apgauti ir parduoti jūsų fiurerių, kad jus panaudoja kaip landsknechtus ir samdinius.“

Būdamas kompartijos vadovybės priešakyje, Telmanas aktyviai dalyvauja ir Berlyno turbinų gamyklos AEG partinės kuopelės, kuriai jis priklausė, darbe. Ši partinė kuopelė laikoma viena iš geriausių, kovingiausių kompartijos organizacijų Berlyne, pasiaukojamai kovojančių už savo teises, prieš reakciją ir fašizmą.

Antifašistinio judėjimo augimas šalyje, VKP vadovaujant, privedė prie to, kad per rinkimus į reichstagą 1932 metų lapkričio mėnesį fašistai gavo 2 milijonais balsų mažiau, o komunistai, už kuriuos balsavo beveik 6 milijonai rinkėjų,— 697 tūkstančiais balsų daugiau palyginti su ankstesniais parlamento rinkimais.

„Stiprinti darbininkų ir valstiečių sąjungą“. Nukreipdamas partiją sudaryti vieningą liaudies frontą kovoje prieš fašizmą ir karą, Telmanas negalvojo įgyvendinti šį uždavinį, nepatraukiant į proletariato pusę jo sąjungininkų: darbo valstietijos — kaime; vidutinių sluoksnių, smulkių valdininkų ir tarnautojų — mieste.

Tuo metu buvo ypač reikšmingas klausimas pasiekti darbininkų klasės ir valstietijos veiksmų vienybę.

1929 metais prasidėjusi ekonominė krizė smarkiai pablogino valstiečių padėtį. Tai privedė prie darbo valstiečių kovos prieš išnaudotojus ir engėjus sustiprėjimo; tačiau daugiausia kova buvo stichinė, vietinės reikšmės; darbininkų klasė ir jos partija paprastai stovėjo nuošaly nuo jos. Visa tai kompartijos ir jos Centro Komitetui kėlė klausimą, kad yra būtina ryžtingai pagerinti darbą valstiečių tarpe. Šio posūkio iniciatorius buvo Ernstas Telmanas, kuris visada reikalavo iš komunistų pačios rimčiausios pažiūros į darbo valstietijos poreikius ir interesus.

Telmanas nepasitenkindavo žiniomis, kurios buvo gaunamos VKP Centro Komitete iš partijos vietinių organizacijų. Jis kruopščiai studijuodavo valstiečių klausimą ir labai dažnai vykdavo į žemės ūkio rajonus ir ten atidžiai susipažindavo su padėtimi vietoje. Ir visur, kur jis lankydavosi, kaimo darbo žmonės giliai susidomėję klausydavosi jo nuoširdaus žodžio; jie gaudavo aiškų atsakymų į visus juos jaudinančius klausimus.

Remdamiesi surinkta gausia medžiaga apie kaimo darbo žmonių padėtį, Telmanas ir jo kovos draugai paruošė „Pagalbos valstietijai programą“, kurią 1931 metais vieningai priėmė VKJP CK- Šioje programoje buvo aiškiai suformuluota teorinė partijos platforma valstiečių klausimu ir iškelti konkretūs reikalavimai, atspindėjusieji Vokietijos valstiečių poreikius ir lūkesčius.

Svarbiausi programos reikalavimai buvo: panaikinti smulkių ir vidutinių valstiečių išiskolinimus; likviduoti tiesioginius mokesčius smulkiems valstiečiams ir juos sumažinti vidutiniams valstiečiams; neatlyginamai ekspropriuoti stambią žemvaldybę ir nemokamai išdalyti žemę bežemiams ir mažžemiams valstiečiams; suteikti valstybės pagalbą darbo valstiečiams; panaikinti maito mokesčius ir kita.

Agrarinę Vokietijos Komunistų partijos programą, kurią pirmą kartą perskaitė Telmanas 1931 metų gegužės mėnesį dideliame valstiečių mitinge Oldenburge, darbo valstiečiai sutiko su giliu supratimu ir pritarimu.

Atrodė, kad tuo metu valstiečių, nepakeliamos mokesčių naštos prislėgtų, pasipiktinimas pasiekė ribą. Bet kuris mėginimas už skolas konfiskuoti derlių arba išvesti karvę sukeldavo audringą protestą, kuris neretai baigdavosi teismo vykdytojų išvijimu iš kaimo. Vis dažniau įvykdavo valstiečių aršūs susirėmimai su panaudojusia ginklą policija. Sukilę valstiečiai patraukdavo į miestus, kur mitinguose pasisakydavo ir demonstruodavo savo solidarumą su VKP agrarine programa, išreikšdavo, kad yra būtina darbininkų ir valstiečių sąjunga, pritardami Telmano iškeltam šūkiui: „Stiprinti darbininkų ir valstiečių sąjungą.“

Kompartijos ir jos pirmininko Ernsto Telmano dalyvavimas, organizuojant darbą valstiečių tarpe, padarė tai, kad, po Telmano kalbos valstiečiams Oldenburge per 1931 metais įvykusius vietos rinkimus, komunistai gauna 11 procentų balsų, tuo tarpu 1930 metais buvo gauta 7 procentai. Fašistai praranda 7 procentus balsų. Šiuo laikotarpiu kompartijos pravedamose demonstracijose ir mitinguose kartu su darbininkais vis daugiau dalyvauja darbo valstiečių. Pasisakantieji jų vardu kalbėtojai reiškia visišką pasitikėjimą komunistų partija.

Ernstas Telmanas nepasitenkindavo kalbų sakymu mitinguose. Jis kreipdavosi į kaimo darbo žmones laiškais, susitikdavo su jų atstovais. Antai, pavyzdžiui, Eifelio valstiečiams adresuotame laiške jis smulkiai išaiškino partijos programą valstiečių klausimu ir pabrėžė, kad tik darbininkų klasės įvykdyta liaudies revoliucija sąjungoje su neturtingiausiais valstiečiais gali pastariesiems suteikti greitą ir efektyvią pagalbą. Kiekvienas Telmano susitikimas su valstiečių atstovais virsdavo nuoširdžiu pokalbiu, per kurį valstiečiai gaudavo išsamius paaiškinimus visais klausimais.

VKP darbo stiprinimas valstiečių tarpe padėjo toliau augti kaimo darbo žmonių politiniam aktyvumui. Keletoje Vokietijos sričių jau 1931 metų vasarą kilo judėjimas valstiečių komitetų, kurie Veikė kompartijos iškeltos programos pagrindu. Vyko vis daugiau valstiečių mitingų ir demonstracijų, kuriuose buvo priimamos rezoliucijos VKP programos dvasia. Eilė valstiečių susirinkimų, konferencijų ir kongresų palaikė Ernsto Telmano kandidatūrą į prezidentus 1932 metais.

Nuo 1932 metų liepos 10 iki 17 dienos VKP visos šalies mastu pravedė antifašistinę savaitę. Tomis dienomis vykusiuose antifašistiniuose kongresuose dalyvavo kaimo darbininkai ir darbo valstiečiai.

Taigi tais metais, kada drumzlina fašizmo banga buvo apsėmusi šalį, Vokietijos Komunistų partijai, vadovaujamai VKP CK su Ernstu Telmanu priešakyje, pasisekė išvystyti kovą už darbininkų klasės ir darbo valstietijos antifašistinės sąjungos sukūrimą. Siame darbe ji pasiekė žymių laimėjimų.

Proletarinio internacionalizmo vėliavininkas. Knistas Telmanas, būdamas karštas savo tėvynės, savo liaudies patriotas, kartu buvo išžymus, liepsningas internacionalistas. Vadovaudamas Vokietijos Komunistų partijos Centro Komitetui, jis tuo pat metu daug dirbo kaip Komunistinio Internacionalo vadovybės narys. 1924—1928 metais Telmanas buvo kandidatas į Kominterno Vykdomojo Komiteto narius, 1928—1943 metais — Kominterno Vykdomojo Komiteto narys.

Kaip nuoseklus proletarinis internacionalistas, Telmanas nenuilstamai kovoja už komunistų partijos bolševizavimą, už tikrojo internacionalizmo išigalėjimą broliškų komunistų partijų eilėse. Jis ryžtingai kovoja su idėjiniais Kominterno priešais už marksizmo-leninizmo grynumą ir triumfą tarptautinio darbininkų judėjimo gretose.

Telmanas buvo didelis ir karštas Tarybų Sąjungos bičiulis. Kiekvieną kartą, atvykęs į Maskvą į Kominterno kongresus, Telmanas lankydavo Tarybų šalies fabrikus ir gamyklas, atidžiai studijuodamas tarybinės socialistinės statybos klausimus. Štai kodėl, savo kalbose liesdamas padėti TSR Sąjungoje, jis visuomet rodydavo gilų viso to, kas vyksta Tarybų Sąjungoje, supratimą, pasakodavo apie socializmo statybos laimėjimus. Su ypatinga jėga Telmanas pabrėždavo internacionalinę šių laimėjimų reikšmę. „Neturintis pavyzdžio socializmo pergalės kelias Tarybų Sąjungoje,— sakė jis,— yra neišveikiamas jėgos šaltinis visiems išnaudojamiesiems ir engiamiesiems kapitalistinėse ir kolonijinėse šalyse,“

Ypatingą dėmesį jis skiria taikingai Tarybų Sąjungos politikai. 1932 metais, kai hitlerininkai ir kitos reakcinės jėgos Vokietijoje išvystė padūkusią melo ir šmeižto kampaniją prieš TSRS, stengdamosi iškiepyti Vokietijos valstietijai ir smulkiajai buržuazijai, esą, Tarybų Sąjunga sudaro grėsmę jų egzistavimui, Telmanas savo kreipimesi į vokiečių tautą rašė:

„Kaip ir anksčiau, visa Tarybų, Sąjungos politika — tai nekintama taikos politika. Dabar, ko gero, susidarė daugiausia galimybių atverti akis plačiausioms masėms ir ypač socialdemokratinėms darbininkams, kad Tarybinė valstybė vaidina taikos tvirtovės ir bastiono vaidmenį.“

Ryžtingai kovodamas prieš karo kurstytojus, Telmanas nepasitenkindavo vien kalbomis vokiečių tautai. Karo pavojui padidėjus, jis kreipėsi raginimu į pasaulio viešąją nuomonę. Telmano iniciatyva 1931—1932 metais VKP CK organizuoja galingas antikarines pasienio rajonų darbo žmonių demonstracijas. Beitene, Aukštutinėje Silezijoje, Flensberge, Šlezvig-Holšteine, Prancūzijos ir Olandijos pasienyje vyksta daugybė Vokietijos darbo žmonių susitikimų su Prancūzijos, Danijos, Olandijos ir Lenkijos darbininkais ir valstiečiais. Telmanas pats veikliai dalyvauja, dirbant šį internacionalinį darbą. Per sienas ir policijos kordonus jis atkakliai kviečia kaimyninių šalių darbo žmones kovoti prieš imperialistinę vyriausybių politiką, prieš bendrą klasinį priešą — kapitalizmą.

1932 metų spalio pabaigoje Telmanas, nepaisydamas to, kad Prancūzijos vyriausybė nedavė jam vizos įvažiuoti į Prancūziją, vyksta į Paryžių, kad galėtų kreiptis tiesiog į prancūzų tautą.

Paryžiaus darbininkų susirinkimas, skirtas Didžiosios Spalio socialistinės revoliucijos metinėms, į kurį atvyko Telmanas, įvyko 1932 metų spalio 31 dieną Biulje salėje. Didžiausioje Prancūzijos sostinės patalpoje dalyvavo daugiau kaip 15 tūkstančių žmonių. Susirinkimas buvo atidarytas didele menine dalimi. Staiga koncertas buvo nutrauktas, ir pasirodęs tribūnoje Prancūzijos kompartijos CK sekretorius Morisas Torezas paskelbė: „Žodis suteikiamas Vokietijos Komunistų partijos vadui Ernstui Telmanui!“

Daugiatūkstantinė salė šį pranešimą sutiko plojimų audra ir entuziastiškais Šūksmais: „Rot front!“, „Front ruž!“, „Tegyvuoja Telmanas!“

„Aš atvykau čia į Žano Žoreso miestą,— pradėjo savo kalbą Telmanas, — išreikšti proletarinio internacionalizmo' jausmus ir pateikti kaltinimą mūsų abiejų šalių kapitalistinėms vyriausybėms. .

Giliai susidomėję klausėsi Prancūzijos proletarai Vokietijos kompartijos vado liepsningos kalbos, pritardami jai audringais plojimais. Dėstydamas tarptautinės darbininkų klasės kovos prieš karą ir fašizmą programą, Telmanas pabrėžė, kad tarp Prancūzijos ir Vokietijos darbininkų, darbo žmonių nėra ir negali būti priešiško ir savitarpio neapykantos, kurią bando įžiebti savanaudiškais tikslais buržuazija abiejose sienos pusėse. Dėl to svarbiausias uždavinys yra tai, kad bendros prancūzų ir vokiečių tautų pastangos būtų nukreiptos prieš vieną ir tą patį mirtiną priešą, kuris suinteresuotas sukelti brožudišką karą, tarp jų,— prieš vokiškąjį ir prancūziškąjį imperializmą.

Prieš fašistinę diktatūrą ir karą. 1932 metų pabaigoje vokiškosios buržuazijos valdantieji sluoksniai jau atvirai siekia perduoti valdžią Hitleriui, fašistiniai apgavikai vis labiau įžūlėja.

1933 metų sausio 22 dieną Hitleris ir jo artimiausias parankinis Geringas suorganizuoja reakcijos jėgų manifestaciją prieš VKP pastatą — K. Libknechto Namus. Atsakydama į akiplėšišką fašistinių smogikų parada, VKP surengia stambią antifašistinę demonstraciją. Saitą sausio mėnesio dieną prieš K. Libknechto Namus, pro tribūną, kurioje yra visas partijos Centro Komitetas su Ernstu Telmanu priešaky, praeina didžiulės darbininkų kolonos. Milžiniška eisena kelia baimę vokiškajai buržuazijai. Visas savo viltis ji dabar deda į Hitlerio partiją ir jos smogiamuosius bei esesininkų būrius.

1933 metų sausio 30 dieną prezidentas Hindenburgas pasirašo įsakymą dėl Hitlerio paskyrimo Vokietijos reichskancleriu. Kad fašistai paėmė valstybinę valdžią, tapo faktas.

Didžiausio vokiečių tautai pavojaus momentu Ernstas Telmanas vėl kreipiasi į socialdemokratijos lyderius ir reformistines profsajungas su pasiūlymu paskelbti visuotinį streiką. Ryžtingas ir drąsus darbininkų klasės žygis galėjo tuo metu užkirsti kelią fašistinės diktatūros įvedimui. Tačiau VSDP ir reformistinių profsajungų vadovai vėl atmeta Telmano pasiūlymą ta pačia apgaulinga dingtimi, esą, Hitleris „atėjo į valdžią konstituciniu keliu“ ir „neverta prieš laiką eikvoti šovinių“.

Tuo pačiu socialdemokratijos lyderiai dar kartą išduoda šalies darbininkų klasę, nuginkluoja ją fašistinio pavojaus akivaizdoje. O Vokietijos Komunistų partija, kaip pažymėjo G. Dimitrovas, nepaisydama milžiniško teigiamo darbo masėse, negalėjo be socialdemokratijos ir nepaisydama jos sukelti mases ir jas vesti į lemiamą mūšį su fašizmu. Dėl socialdemokratijos lyderių išdavystės Vokietijos

proletariato jėgos lemiamu momentu pasirodė esančios izoliuotos, ir fašistai, toliau naudodami demagogines priemones atitraukti nuo aktyvių veiksmų vieną dalį darbininkų, sutelkė visas savo karinės ir policinės mašinos pastangas slopinti kitai jos daliai — Vokietijos darbininkų klasės revoliuciniam avangardui.

Jau pirmieji hitlerinės vyriausybės žingsniai patvirtino, kad fašistinės partijos vadovybė buvo atvira teroristine pačių reakcingiausių, labiausiai šovinistinių, imperialistinių vokiškojo finansinio kapitalo elementų vadovybė.

Netrukus komunistų partija buvo nuvaryta į pogrindį, susirinkimai ir demonstracijos uždrausti, laikraščio „Rote Fane“ leidimas nutrauktas. 1933 metų vasario 27-osios naktį hitlerinis reicho ministras Geringas suorganizavo provokacinį reichstago padegimą, siekdamas, suvertus kaltę už padegimą komunistams, gauti pretekstą terorui sustiprinti. Vykdydami iš anksto numatytą planą, hitlerininkai pradėjo masinius komunistų ir revoliucinių darbininkų areštus. Daugelis iš jų buvo nubausti mirtimi arba užkankinti gestapo kalėjimuose.

Telmanui, VKP CK vadovybei, fašistinės represijos nebuvo netikėtos. VKP CK, atkakliai ir pasiaukojamai legaliu būdu kovodamas prieš fašizmą, iš anksto sukuria nelegalų aparatą ir palaipsniui ruošia partijos mases dirbti pogrindyje. Štai kodėl ir po fašistinio perversmo, sunkiomis nežaboto teroro sąlygomis, komunistai, išsaugoję daugelyje vietų savo organizacijas, toliau pasiaukojamai nelegaliai kovoja prieš fašizmą. 1933 metų pradžioje Komunistų partija turi savo eilėse daugiau kaip 300 tūkstančių žmonių. Apie 100 tūkstančių jaunujų revoliucionierių yra Komunistinės jaunimo sąjungos nariai. Nepaisant uždraudimo, toliau nelegaliai leidžiamas laikraštis „Rote Fane“.

1933 metų vasario mėnesį Ceitene (prie Berlyno) įvyko VKP CI\ plenumas. Plenumė daręs pranešimą Ernstas Telmanas ragino komunistus tvirtai laikytis kurso į partijos išlaikymą ir tolesnį jos vystymą, nepaisant fašistinio teroro, Telmanas pareiškė, kad busimoji kova bus sunkiausia, kokią tikėtai yra tekę partijai kovoti, ir būtų visiškai absurdiška tikėtis, jog hitlerininkai nesiims kraštutinių priemonių, siekdami sugniuždyti revoliucinę darbininkų klasę. Dėl to „nėra jokios kitos priemonės šiai vyriausybei pašalinti,—kalbėjo jis,— be revoliucinio jos nuvertimo“.

Kartu su tuo Telmanas savo kalboje pabrėžė, kad „hitlerinės vyriausybės nuvertimas ir proletarinės revoliucijos pergalė nebūtinai turi būti vienas ir tas pats“. Jis vėl ir vėl nurodo, jog yra būtina sudaryti platų liaudies frontą, šį kartą kovai už hitlerinės diktatūros nuvertimą.

Konkretizuodamas šį uždavinį, Telmanas ragina komunistus siekti iškovoti proletariato daugumą ir patraukti į komunistų partijos pusę plačias mases darbo valstietijos, tarnautojų ir smulkių valdininkų, jų tarpe ir tuos, kurie prisidėję prie fašistinės partijos arba fašistinių organizacijų.

Telmano kalba 1933 metų vasario plenumė sudarė pagrindą VKP CK priimtiems nutarimams, kuriais buvo vadovaujama visame tolimesniame partijos darbe. Ji dar kartą patvirtino principingumą ir nuoseklumą VKP generalinės linijos, kurią ji vykdė savo įžymiojo vado vadovaujama.

TELMANAS — ANTIFAŠISTŲ VĒLIAVA

Hitleriniame kalėjime. Paėmę valdžią hitlerininkai išvystė šalyje masines represijas. 1933 metų kovo 3 dieną jie suėmė ir Ernštą Telmaną, susekė jį nelegaliame bute Berlyne. Tai buvo sunkus smūgis partijai, ypatingai sunkioje padėtyje netekusiai tokio įžymaus vadovo, koks buvo Telmanas.

Siekdamas sukompromituoti komunistų partijos vadą, fašistinis propagandos ministras Gebelsas griebėsi akiplėšiško melo ir provokacijos, dar kovo 1 dieną paskelbęs per radiją, kad Telmanas tariamai „paliko likimo valiai savo šalininkus ir pabėgo, pereidamas prie Nimvegeno Olandijos sieną“. Praėjo tik dvi dienos, ir tas pats Gebelsas pasisako per radiją ir, nepaisydamas to, kad demaskuoja pats save piktavališkai meluodamas, praneša, kad Telmanas suimtas.

Baimė, kurią fašistams kėlė komunistų partijos vadovas, buvo tokia didelė, kad hitleriniai žvalgybininkai slepia, kur įkalintas Telmanas, laiko jį grynai izoliuotą vienutėje. Iš pradžių apie Ernsto Telmano likimą nieko nežinojo netgi jo šeima. Sužinojusi apie Ernsto suėmimą tik kovo pabaigoje, Roza išvyko į Berlyną pasiteirauti apie vyrą; tačiau ilgai jai nesisekė nieko sužinoti.

Tuo metu Telmanas buvo Berlyno policijos kalėjimo kameroje, Gestapo budeliai stengėsi mušimu ir kankinimu priversti jį duoti jiems reikalingus parodymus. Tačiau Telmanas buvo ne toks, iš kurio buvo galima ištraukti koki nors „prisipažinimą“.

Telmanas rašė tomis dienomis savo žmonai: „Daug kas, ką aš čia pastaruoju metu pergyvenau, patyriau, padarė tai, kad mano sveikata pradeda blogėti.“ Daugiau nieko jis negalėjo parašyti dėl žiaurios jo laiškų cenzūros. Be to, jis nenorėjo ypatingai liūdinti savo artimųjų.

Tik per didelį vargą Roza gavo leidimą pasimatyti su savo vyru. Po vieno iš tokių susitikimų, kuris įvyko prie gestapininkų akių, Roza pasakojo savo dukteriai:

„Atsidarė durys ir esesiniai banditai įvedė tavo tėvą. Jis vos paėjo. Dantų nebebuvo. Veidas ištinęs. Jis buvo visas sumuštas. Sėdėti negalėjo. Aš siaubo apimta sušukau: „Kaip tu atro dai!“

...Aš buvau nepaprastai susijaudinusi. „Ką jūs padarėte mano vyrui? Kaip jis atrodo? Jo veidas ištinęs, akys apsipylusios krauju!“

Aš negalėjau kalbėti su tėveliu, taip aš buvau sukrėsta.“

Kadangi Telmanas ir toliau kategoriškai atsisakydavo duoti kokius nors parodymus, jį pradėjo dar žiauriau kankinti: mušė geležiniais virbalais, uždarydavo į mirtininkų kamerą, sukaustydavo rankas ir kojas, laikydavo pusbadžiu ir t. t. Tačiau jokie kankinimai negalėjo palaužti Telmano dvasios. Į visus savo kankintojų klausimus jis atsakydavo: „Nieko jūs iš manęs neišgausite. Atsakinėsiu į klausimus tik teisme!“

Hitlerininkai ir toliau laikė Telmaną griežtai izoliuotą, neleisdami pas jį visuomenės atstovų. Tačiau kai iš Saaro srities atvyko darbininkų delegacija pasimatyti su Telmanu, jiems primygtinai reikalaujant, taip pat atsižvelgiant į busimąjį plebiscitą Saare, fašistai buvo priversti prileisti darbininkus prie Telmano. Nepaisant to, kad gestapininkai padiktavo delegatams klausimus, kuriuos buvo jiems leidžiama duoti Telmanui. Saaro darbininkai nepasitenkino šiais klausimais

ir iš pokalbio sužinojo visą tiesą apie barbarišką hitlerininkų elgesį su Vokietijos darbininkų vadu.

Į delegatų klausimą apie kalėjimo maistą, nekreipdamas dėmesio į policininkus, jis atsako:

- Jokiu būdu aš negaliu pasitenkinti tuo, ką čia gaunu...

Į klausimą, ar gauna jis pašta, Telmanas sako draugams saariečiams, kad laišškai perduodami tik nuo artimiausių giminių.

Vienas delegatas jo klausia:

- Kaip tu apskritai jautiesi?

Į tai sekė bebaimis atsakymas:

- Mane kankina!

Delegatus tuojau išgrūda jėga iš kambario. Juos dar pasiekia Telmano žodžiai:

- Perduokite nuo manęs sveikinimą Saaro darbininkams!

Telmano veide Saaro darbininkų delegatai pamatė perneštų kankinimų pėdsakus, tačiau Telmano valia nebuvo susvyravusi. „Jis buvo toks pat kovotojas,— pasakojo jie,— kokį mes jį visada pažinojome.“

Iš Rozos Telman ir iš Saaro darbininkų visas pasaulis sužinojo apie tyčiojimąsi iš Telmano. Tūkstančiuose Tarybų Sąjungos, Prancūzijos, Anglijos, Jungtinių Amerikos Valstijų ir kitų šalių miestų ir gyvenviečių vyko gausūs susirinkimai ir mitingai, kuriuose įvairaus amžiaus ir įvairių profesijų žmonės rūsčiai protestavo prieš fašistinių barbarų savavaliavimą, reiškė savo užuojautą ir solidarumą su pasipriešinimo fašizmui kovotojais, reikalavo nedelsiant paleisti Telmaną. Ši kampanija pasidarė visuotinio pobūdžio. Telmano vardas pasidarė kovos prieš kruvinąją fašizmą simboliu.

Telmano teismas neįvyko. 1933 metais hitlerininkai paskelbė, kad Ernstas Telmanas bus patrauktas teisman. Fašistinė spauda tuoj pat pradėjo skleisti įvairios rūšies absurdiškus gandus, esą, komunistų partijos pastato rūsiuose rasta sprogstamosios medžiagos, apie ginklų sandėlius, apie kolbas su maro bacilomis ir t. t. Tačiau surengti teismą pasirodė esą ne toks jau lengvas dalykas, kaip atrodė hitleriniams teisės mokslų „specialistams“.

Trejus metus fašistai ruošė procesą prieš Telmaną. Fašistų paskirtas oficialus gynėjas Fridrichas Reteris, susipažinęs su sufabrikuotu prieš Telmaną „kaltinimu“ ir pakalbėjęs su juo, nepanorėjo tapti hitlerinių žudikų bendrininku ir pabėgo į užsienį, pasiėmęs valstybinį kaltinamąjį aktą prieš Telmaną. Jis apie Telmaną kalbėjo:

„Tekusią jam sunkią dalį jis perneša ištvėrimingai ir oriai. Jis neleis savęs palaužti. Ir aš esu įsitikinęs, netgi jo politiniai priešai turėtų, jeigu jiems užtektų tam drąsos, gerbti Telmano vyriškumą ir ištikimybę savo įsitikinimams.“

Reterio dėka pasaulio visuomenė sužinojo hitlerininkų sufabrikuoto kaltinamojo akto turinį. Vokietijos darbininkų klasės vadas buvo kaltinamas tuo, kad jis daugelį metų buvo proletarinis revoliucionierius ir vedė propagandą prieš karą, kad rengė mases ginkluotam sukilimui ir neva ragino jas jėga pakeisti Veimaro konstituciją ir t. t.

Praėjo treji plūkimosi prie „Telmano bylos“ metai, o ketvirtaisiais hitlerinei klikai teko paskelbti per savo spaudą, kad „kaltinamosios medžiagos Telmano procesui suorganizuoti surinkta nepakankamai“.

Viena šio prisipažinimo priežasčių buvo tai, kad hitlerininkai bijojo naujų demaskavimų, panašių į tuos, kurie įvyko procese dėl reichstago padegimo. Svarbiausias kaltinamasis šiame procese — Bulgarijos komunistų partijos vadas Georgijus Dimitrovas kruopščiai parengtą prieš jį bylą pavertė kaltinimu prieš pačius fašistus ir jų bendrininkus. Dimitrovui demaskavus šiame teisme ne tik tikrus šio padegimo kaltininkus, bet ir visą žvėrišką fašizmo esmę, atėmė hitlerininkams, norą surengti procesą Vokietijos Komunistų partijos vadovui.

Kita priežastis, dėl ko žlugo „procesas“ parengimas, buvo ta, kad be paliovos ėmė augti judėjimas liaudies masių, kurios reikalavo paleisti Telmaną. Šis judėjimas įgavo įvairiausias formas. Visur vyko masiniai mitingai ir demonstracijos, Vokietijos vyriausybei buvo siunčiama daugybė protestų. Didelį užmojų įgavo komitetų Telmanui ginti veikla. Berlyną buvo siunčiamos juristų, mokslininkų ir darbininkų organizacijų narių delegacijos, kurios norėjo gauti susitikimą su Telmanu ir pareikšti fašistinei valdžiai protestą prieš proceso užvilkinimą.

Milžiniško masto liaudies masių judėjimas Ernstui Telmanui ginti pasidarė 1936 metais. Tų metų balandžio mėnesį visi pažangūs pasaulio žmonės pažymėjo jo gimimo penkiasdešimtmetį. Ištisos pintinės laiškų, atvirukų ir telegramų plaukė tomis dienomis į Moabito kalėjimą Berlyne, kur tada buvo laikomas Ernstas Telmanas. Šimtai tūkstančių laiškų ir telegramų buvo pasiųsta Telmanui iš TSRS, Prancūzijos, Ispanijos, Anglijos ir Skandinavijos šalių. Vien iš Jungtinių Amerikos Valstijų buvo gauta apie 100 tūkstančių atvirukų. Iki balandžio 9 dienos iš Čekoslovakijos atėjo daugiau kaip 20 tūkstančių atvirukų su 100 tūkstančių parašų.

Sveikinimus Telmanui su karštais linkėjimais jam sveikatos, taip pat sėkmės vokiečių tautai kovoje prieš fašistinį barbariškumą atsiuntė išymūs pasaulio rašytojai, visuomeniniai ir politiniai veikėjai. Didysis rusų rašytojas Maksimas Gorkis Ernstui Telmanui rašė: „Ateis momentas, kada visos širdys suliepsnos viena liepsna ir išdegins iki šaknų fašizmą, pūliuojančią pasaulio piktžaidę. Tegyvuoja Telmanas ir jo drašūs draugai, kurie nenuilstamai rausia kapą fašizmui.“

Jaudinančiais sveikinimo žodžiais kreipėsi į Telmaną prancūzų rašytojai Anris Barbiusas ir Romėnas Rolanas, vokiečių romanistas Henrikas Manas, danų rašytojas Martinas Andersen-Neksė, daugybė pažangių visuomeninių ir profsajunginių organizacijų atstovų.

Ir nors nė viena delegacija nebuvo prileista prie Telmano ir sveikinimai nebuvo jam perduoti, milijonų žmonių karšta užuojauta ir draugiški jausmai jo žmonos ir dukters rūpinimosi bei sumanumo dėka pateko pas jį į šaltą fašistinio kalėjimo kamara. Daugelis laiškų buvo išspausdinti nelegaliuose laikraščiuose, įkvėpdami drašos į pasipriešinimo kovotojų ir jų šeimų širdis, į širdis visų, kurie kentėjo nuo fašistinės savivalės ir gyveno viltimi išsivaduoti iš hitlerinės tironijos.

Dimitrovo proceso žlugimas, platus protesto judėjimas ir ryžtingumas, kurį parodė viso pasaulio darbo žmonės kovojant už Telmano išvadavimą, padarė galų gale tai, kad hitlerininkai buvo priversti atsisakyti atviro proceso ir apskritai nuo Telmano teismo.

Vienuolika su puse metų Ernstas Telmanas kankinosi fašistinės Vokietijos kalėjimuose, nepateikiant jokio kaltinimo, be teisminio nagrinėjimo ir nuosprendžio, remiantis vien tik Hitlerio įsakymu. Vienuolika su puse metų

Telmanas iš esmės buvo užmūrytas ankštoje kalėjimo kameroje už savo įsitikinimus bei idėjines pažiūras ir neturėjo supratimo apie savo budelių kėslus. Tokį žiaurų kankinimą galėjo iškentėti tik žmogus tvirtos valios ir nepalaužiamo tikėjimo tuo reikalu, už kurį jis kovojo visą savo gyvenimą. Kaip tik toks žmogus buvo Ernstas Telmanas.

Fašistai buvo įsitikinę, kad ilgametis buvimas kalėjime palauš Telmaną fiziškai ir dvasiškai, tačiau jie apsiriko. Jis ne tik vyriškai pakėlė jam tekusias kančias, bet ir rado savyje jėgų būti visą laiką pasirengus atkakliai, nė akimirksniui nesiliaujant kovoti prieš fašistinius išgamas.

Kova vyksta toliau. Po Ernsto Telmano suėmimo Vo-kietijos Komunistų partija tęsia savo sunkią, mirtino pavojaus kupiną kovą prieš fašizmą. Ją kovoja daugelis dešimčių tūkstančių komunistų, įkvėpti drąsios laikysenos Ernsto Telmano, kuris nenutraukė ryšio su partija, nors ir būdamas uždarytas į kalėjimą. Partijos vadovybės priešakyje tuo laikotarpiu stovi artimiausi Ernsto Telmano koviniai bendražygiai ir bičiuliai—V. Pikas, V. Ulbrichtas, V. Florinas, J. Seras, E. Andre, F. Šulce ir kiti.

Komunistų kovojamos didvyriškos kovos sąlygos buvo ypatingai sunkios. Sužlugus Dimitrovo procesui, nauja šiurpaus teroro banga persirito per visą šalį. Šimtai revoliucionierių buvo nužudyta, dešimtys tūkstančių žmonių sugrūsta į kalėjimus ir koncentracijos stovyklas.

Tačiau represijos nepalaužė komunistų dvasios ir neprivertė jų nutraukti savo veiklą. Į nubaustų mirtimi vadovų vietą partija iškeldavo kitus, tokius pat drąsius, ištvermingus, pasiryžusius aukotis vardan užsibrėžtų tikslų įgyvendinimo.

1935 metais įvyko VKP Briuselio konferencija. Ši konferencija didžiai reikšminga buvo tuo, kad ji kritiškai peržvelgė partijos praėjusio laikotarpio veiklą ir nubrėžė pagrindus savo taktikos, kuri atitiko Vokietijoje susidariusią padėtį, fašistams užgrobus valdžią. Tai buvo taktika jėgų telkimo, remiantis visos Vokietijos darbininkų klasės veiksmų vienybe ir visų fašistinio režimo priešininkų suvienijimo į vieningą antifašistinį liaudies frontą kovoje už laisvę, taiką ir duoną, už hitlerinės diktatūros nuvertimą, už antifašistinio liaudies fronto vyriausybės sudarymą. Konferencija paragino komunistus sumaniai derinti pogrindžio ir legalų darbą.

Kaip vadovaujantieji centrai buvo sudaryti užsienio CK biurai Prahėje ir Paryžiuje. Per šiuos kelius buvo palaikomi ryšiai su pogrindžio partinėmis organizacijomis šalyje. VKP vadovybei pavyko pranešti Telmanui apie įvykusią konferenciją ir jos priimtus nutarimus, kuriems jis visiškai pritarė.

Po Briuselio konferencijos VKP pogrindžio organizacijos toliau kovojo savo nenuilstamą kovą. Net fašistai savo oficialiuose pranešimuose ir ataskaitose buvo priversti pripažinti, kad sustiprėjo komunistų pogrindžio veikla, jų vadovujamasis vaidmuo antifašistinių pasipriešinimo grupių darbe, kurias sudarė įvairūs gyventojų sluoksniai. Daugelis vokiečių antifašistų dalyvavo didvyriškoje ispanų liaudies kovoje prieš fašistinius maištininkus ir itališkuosius-vokiškuosius interventus.

Ernstas Telmanas, nepaisydamas sunkių griežčiausios izoliacijos sąlygų, kuriose jis buvo laikomas kalėjime, rasdavo galimybių praktiškai dalyvauti vadovaujant antifašistiniame ir antiimperialistiniame judėjime. Jis sugebėdavo rasti būdų ir priemonių nelegaliai perduoti savo laiškus iš kalėjimo.

Neįkainojamą pagalbą čia jam teikė žmona Roza, jo ištikima ir pasiaukojanti draugė gyvenime ir politinėje kovoje. Ji darė viską, ką pajėgdavo, kad palengvintų savo vyrui kančias kalėjime. Vargais negalais gaudama leidimą pas jį lankytis, ji perduodavo jam ne tik maistą, bet ir laiškų, kurių Telmanas visada laukdavo su didžiausiu nekantrumu. Žmona ir duktė Irma buvo vieninteliai žmonės, per kuriuos jis galėjo išsiųsti savo laiškus. Per jas perduodavo draugams laisvėje savo pageidavimus, patarimus ir nuomonę įvairiais politiniais klausimais.

Roza Telman pasakoja savo atsiminimuose, kad laiškų į kamerą jai pavykdavo įduoti cigaretėmis. O Telmano parašytus mažus laiškus Roza sumaniai slėpdavo, išnešdavo į laisvę ir perduodavo tiems, kam jie būdavo skirti. Vėliau jiedu ėmėsi savotiško pasikalbėjimo metodo: mimika, veido išraiška, sutartiniais posakiais, ženklais ir žvilgsniais pranešdavo vienas kitam įvairias žinias. Jie šią ryšio priemonę taip išstobulino, kad net greta stovį gestapininkai ilgai nieko nesuprato ir nieko neįtarė.

Visi Ernsto Telmano laišakai iš kalėjimo ypač ryškiai liudija apie jo valingą charakterį ir dvasinę ištvermę. Pačiomis sunkiausiomis kalnimo dienomis jis išliko tvirtas, ištikimas savo politiniams įsitikinimams ir savo partijos draugams. Jis rašė šiuos laiškus žmonai ir dukteriai, tačiau žinojo, kad jo mintys, slypinčios tarp eilučių, bus žinomos bičiuliams ir bendraminčiams. Ir jos iš tiesų pasiekdavo komunistus, stiprindamos pagrindžio antifašistinio fronto dalyvių valią kovoti.

Telmanas atidžiai sekdamas fašistinių laikraščių ekonomikos skyrius, neturėdamas savo žinioje kitokios medžiagos, ir, išanalizavęs bei sugretinęs sausus statistinius duomenis, padarydavo tam tikras išvadas, apie kurias paskui rašydavo savo laiškuose. Labai dėliaugdamasis ir didžiuodamasis jis pažymėdavo socialistinės ekonomikos Tarybų Sąjungoje augimą, pabrėždamas, kokią didžiulę reikšmę TSRS laimėjimai turi Vokietijos darbo liaudžiai, jos šviesiam rytojui.

Kai gestapas atėmė iš Telmano galimybę bendrauti su išoriniu pasauliu per laiškus, adresuotus žmonai ir dukteriai, jis tuoj pat rado būdų ir priemonių nelegaliai perduoti savo laiškus į laisvę. Popiurgaliuose, kartono gabaluose ir laikraščių skiautėse jis rašydavo smulkiausiu braižu savo patarimus draugams, dirbantiems giliame pogrindyje.

Stengdamasis koku nors būdu perduoti savo mintis draugams, Telmanas imdavosi tokios ryšio priemonės. Smailiu kaip adata kauleliu, jis badydamas užrašydavo šifruotą tekstą ant kartoninės dėžutės nuo cigarečių. Su neišpasakyta kantrybe ir kruopštumu badydamas jis eilutę po eilutės kartone, atsisukęs nugara į duris ir atsirėmęs kakta į sienos akmenis. Fašistiniai tardytojai, kuriems prižiūrėtojai pranešdavo apie Telmaną, neskyrė jokios reikšmės tokiai pozai, manydami, kad tai reiškia neviltį. Baigęs laišką, Telmanas sulankstydavo dėžutę; paskui ją išnešdavo kartu su kitomis kamerose surinktomis tuščiomis dėžutėmis. Prijaučiantis Telmanui kalėjimo tarnautojas atskirdavo iš jo paimtą dėžutę nuo kitų ir perduodavo į laisvę; paprastai dėžutę patekdavo j draugų, jo kovos bičiulių ir bendražygių rankas.

Nepaisant griežto režimo, Telmanas stengdavosi per susitikimus, pasivaikščiojimų metu su kaliniais pasikeisti keletu žodžių arba perduoti vieni kitiems sveikinimus, pa-drašinti juos. Jis nepraleisdavo progos pakalbėti net su apsauga. Visi tie ir daugelis kitų faktų liudija, kad, nepaisant griežto kalėjimo režimo, Telmano mintys, patarimai ir raginimai prasiskverb-davo pro mūrines

kalėjimo sienas į laisvę, įkvėpdami antifašistus pasiaukojamai kovai prieš fašistinius barbarus.

Kiek vėliau Telmanas ir jo dukterė Irma slaptiems pokalbiams naudodavo grifelines lenteles, kurias atsinešdavo Irma, pasislėpusi po drabužiais. Tai buvo galima dėl to, kad Telmanui su savo lankytojais leisdavo likti vieniems. Tačiau Telmanas žinojo, kad šis potvarkis visai nebuvo humaniškumo aktas, o tik naujas būdas sužinoti iš jo tai, ko gestapininkai negalėdavo sužinoti kankindami ir mušdami. Dabar jie šnipinėjo savo kalinį, kaip jiems atrodė, dar patikimiau, įrengę Telmano kameroje slapto klausymosi aparata.

Tačiau Telmanas ir jo artimieji išpėjo gestapininkų su-manymą. „Garsiai mes kalbėdavomės apie nereikšmingiausius dalykus,— pasakoja Irma,— ir tuo pat metu rašėme grifelinėje lentelėje viską, ką tėvas norėdavo žinoti apie partiją ir ką aš turėdavau perduoti draugams. Tai, kas parašyta, mes iš karto nutrindavome.“

Vieną kartą Telmanas parašė Irmai grifelinėje lentelėje: „Perduodu tau svarbią medžiagą, tai dvidešimt mano pilnų prirašytų sąsiuvenių. Tu turi juos patikimai paslėpti. Važiuok iš čia į Hamburgą ir atsimink, kad tai svarbūs užrašai ir kad mūsų draugai turi juos gauti.“

Irmai pasisekė įvykdyti tėvo pavedimą. Telmano laiškai tapo partijos nuosavybė.

1939 metų sausio pabaigoje — vasario pradžioje įvyko VKP Berno konferencija, kuri nurodė, jog gresia tiesioginis karo pavojus, ir ragino vokiečių tautą suvienyti naciją jos išgelbėjimo vardan, kovojant už taikos išsaugojimą ir nuverčiant hitlerinį režimą. Konferencijos nutarimuose atsispindėjo idėjos, patarimai ir nurodymai, partijos gauti iš Ernsto Telmano, kuriuos jam pavyko perduoti į laisvę.

Kai prasidėjo antrasis pasaulinis karas, Ernstas Telmanas buvo Hanoverio kalėjime. Fašistai perkėlė jį čia 1937 metais daugiausia dėl to, kad bijojo Berlyno darbininkų, kurie vis atkakliau reikalavo paleisti Telmaną. Kaip ir kituose kalėjimuose, čia jam buvo sudarytos ypatingai sunkios sąlygos. Antai, pavyzdžiui, gestapininkai perdirbo jo kameros langą taip, kad jis būtų mažesnis už kitus šio kalėjimo langus. Neturėdamas jokie užsiėmimo, Telmanas paprašė sau kokio nors darbo, tačiau gestapininkai atmetė šį jo prašymą. Jie taip pat atmetė jo prašymą pailginti pasivaikščiojimą po kalėjimo kiemą. Nepakeliamose specialiai jam sudaryto kalėjimo režimo sąlygose Telmanas susirgo. Padarius medicininius tyrimus, buvo rasta žarnyno opa. Tačiau nei košmarinės gyvenimo sąlygos kalėjime, nei fizinės kančios nepalaužė Telmano. Kai vienas kalėjimo prižiūrėtojas, vykdydamas gestapo pavedimą, buvo bemėginas užsiminti, kad Telmanas viešai atsisakytų savo pažiūrų ir tuo palengvintų savo padėtį, jis gavo šį įžeidžiantį atsakymą: „Taip, jūs, be abejonės, esate visiškai niekšas! Žinokite, kad to nesulauksite iš manęs, net jeigu man tektų čia sėdėti iki pat mirties!“

Antrasis pasaulinis karas ir po to sekęs klastingas fašistinių ordų įsiveržimas į TSRS nebuvo Telmanui netikėtumas. Nekėlė jam jokių abejonų ir šio karo baigtis. Kai fašistinės armijos patraukė į rytus, gestapininkai specialiai atėjo į ikamerą pas Telmainą piktdžiugiaudami jam pranešti, kad Raudonoji Armija esanti sumušta ir einama prie TSRS likvidavimo. Telmanas į tai tvirtai atsakė: „Fašistinės armijos ras Tarybų Sąjungoje sau galą.“ Gestapininkai nusijuokė, bet jis kalbėjo toliau su tvirtu vidiniu įsitikinimu: „Visa tarybinė liaudis kovos tol, kol Tarybų šalis bus

išlaisvinta! Žaibo karas baigsis visišku jūsų sunaikinimu. .. Jūs taip nesipuikautute, jeigu pažinotute tarybinius darbininkus, jeigu žinotute, kaip gyvena liaudis, išsivadavusi nuo kapitalizmo ir jo pakalikų.“

Telmano vardas ir darbai nemirtingi. 1943 metais liepos mėnesį Telmaną perkėlė iš Hanoverio kalėjimo į Bautceną (Saksonija). Iki to laiko tarybinės ginkluotosios pajėgos sutriuškino fašistinę kariuomenę prie Volgogrado ir sudavė triuškinantį smūgį Hitlerio armijoms Kursko ir Belgorodo rajone. Žengdama iš pergalės į pergalę, Tarybinė Armija artinosi prie fašistinio žvėries urvo.

Vokietijoje fašistinis teroras dar labiau sustiprėjo. Mirties bausmės antifašistams vyko viena po kitos. Viskas rodė, kad fašistai nutarė greičiau susidoroti taip pat ir su Telmanu. Jis ir pats tai gerai suprato. Laiške kalėjimo draugui Bautcene, šiame politiniame testamente, Telmanas rašė, kad hitlerininkai savo noru neišleis jo iš kalėjimo, o priešingai, padarys viską, kad fiziškai jį sunaikintų ir baigtų su juo vieną kartą ir visam laikui.

1944 metų rugpjūčio mėnesį hitlerinis vidaus reikalų ministras ir fašistinės policijos vadovas Himleris davė įsakymą perkelti Telmaną iš Bautceno kalėjimo į Buchenvaldo koncentracijos stovyklą, prie Veimaro. Tai buvo paskutinis didžiojo vokiečių revoliucinio kovotojo kelias.

Ankstų 1944 metų rugpiūčio 18 dienos rytą Telmanas buvo žvėriškai sušaudytas esesininkų, kurie paskui sudegino jo kūną krematoriume.

Tik praėjus beveik mėnesiui po nužudymo, fašistai ryžosi pranešti apie Telmano mirtį. Rugsėjo 14 dieną jie paskelbė, kad Telmanas, esą, žuvęs per Amerikos ir Anglijos lėktuvų antskrydį ant Veimaro apylinkių. Šios melagingos versijos tikslas buvo užmaskuoti piktadarišką Vokietijos darbininkų klasės vado nužudymą. Jau kruvino susidorojimo su Vokietijos darbininkų vadu dieną antifašistiškai nusiteikę Buchenvaldo koncentracijos stovyklos kaliniai surengė gedulingus mitingus.

Pasaulio visuomenė, sužinojusi apie Telmano nužudymą, pasmerkė fašistinius žudikus.

* * *

Ernstas Telmanas buvo didis vokiečių nacijos sūnus. Jo mirtis buvo sunkiausias netekimas Vokietijos darbininkų klasei, visų šalių darbo žmonėms. Šio populiariausio Vokietijoje žmogaus asmenyje jie neteko išryškiausio revoliucinio kovotojo ir stambaus antifašistinio veikėjo.

„ . . . Draugo Telmano gyvenimo kelias, — rašė G. Dimitrovas, — ypač pamokas. Tai — sunkus, erškėčiuotas kelias revoliucionieriaus-proletaro, kuris atkakliai, nepaliaujamai dirbdamas su savimi, nuolat kovodamas su skurdu, nelaimėmis ir pavojais, nenuilstamai tarnaudamas savo klasės reikalui, žingsnis po žingsnio išaugo į vokiečių darbininkų vadus, kurių mylėjo ir gerbė plačiosios darbo žmonių masės.“

Telmanas buvo organizatorius ir talentingas vadovas kitados vienos iš masiškiausių komunistų partijų pasaulyje. Istorinis Ernsto Telmano nuopelnas yra tai, kad jis pavertė Karlui Libknechtui ir Rozai Liuksemburg vadovaujant įkurta komunistų partija į revoliucinę masinę naujo tipo partiją ir kad jis pirmas nuosekliai nešė į vokiečių darbininkų judėjimą ir į vokiečių tautą Lenino mokymą.

Dėka Telmano, kuris veikė glaudžiai kovingai bendra-darbiaudamas su savo partiniais bendražygiais — V. Piku, K. Cetkin, V. Ulbrichtu, V. Florinu, F. Hekertu ir kitais, Vokietijoje buvo padėti pagrindai ir pradėtos vertingiausios tradicijos vieningam darbininkų frontui ir vieningam liaudies frontui.

Didžiulį indėlį Telmanas įnešė į marksistinę-lenininę teoriją, į paruošimą konkrečių kovos būdų už nacionalinį ir socialinį vokiečių tautos išsivadavimą specifinėmis Vokietijos sąlygomis, šalyje, kur ypač stiprios buvo socialdemokratinės tendencijos, bažnyčios įtaka ir nuodijanti tautos dvasia militaristinė-prūsiškoji, revanšistinė ir rasistinė ideologija.

Ernstas Telmanas pirmasis nurodė darbo žmonėms, koks yra mirtinas fašizmo pavojus, ir pasidarė vienas žymiausių ir autoritetingiausių kilusio šalyje antifašistinio judėjimo vadovų.

Ernstas Telmanas negailestingai kovojo prieš darbininkų klasės priešus, prieš visų darbo žmonių priešus, nes niekas kitas taip pasiaukojamai ir atsidavusiai nemylėjo savo liaudies, kaip ją mylėjo Telmanas. Atsakyme kalėjimo draugui Bautcene Telmanas rašė: „Mano liaudis, kuriai aš priklausau, kurią aš myliu,— vokiečių liaudis, ir mano nacija, kuria aš didžiuojuosi,— vokiečių nacija... Aš savo kūnu ir krauju esu vokiečių darbininkų klasės. . . Mano gyvenimas ir darbas buvo skirti tik vokiečių tautos darbo žmonėms, mano žinios, jėgos ir patyrimas, mano veikla— visa mano būtybė buvo atiduota už Vokietijos ateitį, už socializmo pergalę, už laisvę, už naują vokiečių nacijos suklestėjimą.“

Ernstas Telmanas krito nuo budelių rankos, tačiau reikalas, už kurį jis kovojo savo partinės, profsajunginės ir politinės veiklos dešimtmečiais, toliau tebegyvena milijonų žmonių širdyse, masiniame judėjime prieš vėl keliantį galvą vokiškąjį militarizmą, išrymuosiuose Vokietijos Demokratinės Respublikos laimėjimuose, šlovinguosiuose Vokietijos Komunistų partijos ir Vokietijos Vieningosios socialistų partijos darbuose.

Revoliucinio kovotojo Ernsto Telmano gyvenimas, pasakė Valteris Ulbrichtas savo kalboje iškilmingame posėdyje, skirtame 65-osioms Telmano gimimo metinėms pažymėti, turi būti pavyzdys kiekvienam didžiosios Vokietijos Vieningosios socialistų partijos ir Vokietijos Komunistų partijos nariui. Ernsto Telmano reikalą tęsia Vokietijos Vieningoji socialistų partija.

Kreipdamasis partijos vardu į visus pažangiuosius Vokietijos žmones, Valteris Ulbrichtas ragino juos būti tokiais pat atsidavusiais didžiajam darbininkų klasės ir visos pažangiosios žmonijos reikalui, koks buvo Ernstas Telmanas; rūpintis darbininkų klasės sąjungos su darbo valstiečiais vystymu ir stiprinimu taip pat, kaip tai darė Telmanas; taip pat drąsiai kovoti už taikos išsaugojimą, prieš vokiškojo imperializmo atgaivinimą, kaip kovojo Ernstas Telmanas; kovoti už kovinę marksistinę-lenininę partiją taip pat, kaip kovojo Ernstas Telmanas, būti tokiais pat liepsningais internacionalistais ir ištikimais Tarybų Sąjungos bičiuliais, koks buvo ir visada pasiliks liaudies masių atmintyje įžymusis proletarinis revoliucionierius, Vokietijos Komunistų partijos vadas Ernstas Telmanas.